

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1962 | ΑΡΙΘ. 21

Η ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ *

Πρέπει ν' ἀγάλλεται τὸ πανελλήνιον καὶ νὰ πανηγυρίζῃ τὴν σημερινὴν μεγάλην ἡμέραν τῶν Ἐλευθερίων. Μὲ τὴν κατάληψιν τῆς Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸν στρατόν, μὲ τὴν ἀπολύτρωσιν ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς πόλεως τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, δὲν ἐξεπληροῦτο μόνον ἓν μέρος τοῦ προαιωνίου ὄνειρου τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἀλλὰ ἐλάμβανε τοῦτο νέα πτερὰ καὶ ἔβλεπεν ἀνοιγομένους ἔμπρός του τοὺς ὀρίζοντας τοὺς ὁποίους ἐπόθησεν ἡ ἔθνικὴ ψυχὴ καὶ ἐπότιζεν ἐπὶ αἰῶνας μὲ ποταμοὺς αἵματος.

Μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν ἐνθυμοῦμαι, ὅτι ὑπῆρξα ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν καὶ τὴν πνοὴν τοῦ ἀειμνήστου Γέροντός μου, τοῦ ἔθνομάρτυρος Χρυσοστόμου, καὶ ἐγὼ εἶς ἀπὸ τοὺς μαθητὰς τῆς ἀγίας ιδέας τῆς ἐλευθερίας. Διότι δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται, ὅτι ὁ πρόλογος εἰς τὸν μεγάλον ἀγῶνα τῆς ἐλευθερί-

* Ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν ἐφημερίδα «Μακεδονία» ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 50ῆς ἐπετείου ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλονίκης.

ας, τὸν ὁποῖον ἤρχισε τὸ στρατευμένον ἔθνος ἀπὸ τῆς αὐγῆς τῆς 5ης Ὀκτωβρίου, ὑπῆρξεν ὁ μακεδονικὸς ἀγὼν, τὸν ὁποῖον ἤρχισαμεν τὴν ὥραν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ μακεδονικὸς Ἑλληνισμὸς εἶχεν, εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε, ἀνάγκην ν' ἀντιμετωπίσῃ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐπεβουλεύοντο τὰ πάντα ταυτοχρόνως μὲ τὴν ζωὴν του καὶ τὸν ἐθνισμὸν του.

Θὰ ἐνθυμοῦμαι πάντοτε, ἐπαναλαμβάνω, μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν, πῶς ἓνα μελαγχολικὸν πρωῒ τοῦ 1902, εἰς τὸ χωρίον Προσωτσάνη τῆς περιοχῆς Δράμας συνεζητήσαμεν μὲ τὸν ἀείμνηστον Ἴωνα Δραγούμην, τότε πρόξενον Σερρῶν, τὰ τῆς ὀργανώσεως τῆς μακεδονικῆς ἀμύνης, τοῦ μακεδονικοῦ ἀγῶνος, ὅπως εἶναι γνωστὸς εἰς τὴν ἱστορίαν. Ἐκεῖ, εἰς τὴν Προσωτσάνην, ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τὸ Κάτω Νευροκόπιον, τὸ τότε Ζύρνοβον, ὅπου εἶχαν δολοφονηθῆ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἱερεὺς, ὁ ἱεροψάλτης καὶ μερικοὶ πρόκριτοι, κατεστρώσαμεν μὲ τὸν ἀείμνηστον αὐτὸν ἄνδρα, ὅπως ἐπίσης καὶ μετὰ τοῦ ἀειμνήστου ἐθνομάρτυρος Χρυσοστόμου Σμύρνης τὰ τῆς ὀργανώσεως τοῦ ἀγῶνος, ὁ ὁποῖος ἔσωσε τὴν Μακεδονίαν καὶ ἔδειξεν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅτι οὗτος ἦτο πάντοτε ζωντανὴ δύναμις.

Στρατιώτης τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀγῶνος, ὅστις προητοίμασε τὸ ἔδαφος εἰς τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ὁποίαν ἐκόμιζεν ὁ ἡρωϊκὸς ἑλληνικὸς στρατός, δοξολογῶ τὸν Θεόν, ὅτι μοῦ παρέσχε τὴν χάριν νὰ

ἴδω ἐλευθέραν τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην καὶ τιμωμένους τοὺς γράψαντας μὲ τὸ αἷμά των χρυσᾶς σελίδας δόξης καὶ θριάμβου κατὰ τὴν πεντηκοστὴν αὐτὴν ἐπέτειον τῶν ἐλευθερίων.

Ἐπάρχουν ἡμέραι εἰς τὴν ζωὴν τῶν λαῶν, αἱ ὁποῖαι ἐγγράφονται μὲ πύρινα γράμματα εἰς τὴν δέλτον τῆς ἱστορίας. Καὶ μία εἶναι καὶ ἡ σήμερον ἑορταζομένη, ἡ ἀγάγουσα εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δευτέρας βασιλίδος τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἐλευθερία

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος δ'.

Τῶν οὐρανίων στρατιῶν Ἀρχιστράτηγοι, δυσωποῦμεν ὑμᾶς ἡμεῖς οἱ ἀνάξιοι, ἵνα ταῖς ὑμῶν δεήσεσι τειχίσητε ἡμᾶς, σκέπη τῶν πτερύγων, τῆς ἀύλου ὑμῶν δόξης, φρουροῦντες ἡμᾶς προσπίπτοντας, ἐκτενῶς καὶ βοῶντας· Ἐκ τῶν κινδύνων λυτρώσασθε ἡμᾶς, ὡς Ταξίαρχοι τῶν ἄνω Δυνάμεων.

Κοντάκιον, Ἦχος β'.

Ἀρχιστράτηγοι Θεοῦ, λειτουργοὶ θείας δόξης, τῶν ἀνθρώπων ὁδηγοί, καὶ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀσωμάτων, τὸ συμφέρον ἡμῖν αἰτήσασθε, καὶ τὸ μέγα ἔλεος, ὡς τῶν Ἀσωμάτων Ἀρχιστράτηγοι.

Ο Π Τ Α Σ Ι Α

Λοιπὸν ξεχάνονται δεινά
καὶ τόση καταφρόνια;
Λοιπὸν γυρίζουνε ξανά
λησμονημένα χρόνια;
Λοιπὸν ἀλήθεια πῶς λαμπρὸ
τῆς Ὑδρας παλληκάρι
ξόπνησε μ' ἀστραπόβροτα
τὸν ἴσκιο τοῦ Κανάρη;

Ἀλήθεια πῶς ἀλάλαξαν
ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι
καὶ σὲ φλεγόμενα νερά
τ' ἀρχαῖα τραγουδοῦν Ψαρά
τὴν Ὑδρα τοῦ Μιαούλη;
Ἀλήθεια πῶς πετοῦν ἀετοὶ
δικέφαλοι μὲ Νίκη;

Πῶς μπαίνουν νικηταὶ στρατοὶ
μέσ' τῇ Θεσσαλονίκῃ,
καὶ στέκει καὶ προσεύχεται
Βασιλικὴ πορφύρα
μπροστὰ στὸν τάφο μάρτυρος
ποὺ ἀναβλύζει μύρα;

Ἀλήθεια βγήκαν ὅλα αὐτά·
κι' ἐλεύθερη μᾶς χαιρετᾶ
καὶ τῶν Ψαρῶν ἡ ράχη.
Κ' ἡ νέα πλάσις καὶ φυλὴ
ἐμᾶς προγόνους θὰ καλῆ,
ἐμᾶς προγόνους θᾶχῃ!

Γ. ΣΟΥΡΗΣ

(Ἐδημοσιεύθη τὴν ἐπομένῃ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς ὁποίας τὴν πεντηκοστὴν ἐπέτειον ἐώρτασεν τὸ Ἔθνος).

ΑΙ ΠΑΡΑΛΟΓΟΙ ΑΞΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΙ ΠΛΑΝΑΙ
ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Β'

Εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον μας εἶδομεν, ὅτι οὐδόλως ἐδόθη εἰς τὸν ἀπ. Πέτρον ἰδιαιτέρα τις ἐξουσία.

Ἄλλὰ καὶ ἐὰν ὑποθέσωμεν, ὅτι ἐδόθη ἰδιαιτέρα τις ἐξουσία εἰς τὸν Πέτρον, αὐτὸ οὐδὲν ἰδιαιτερον δικαίωμα παρέχει εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν, δοθέντος ὅτι πάντες οἱ ἀπόστολοι, ἐν οἷς καὶ ὁ Πέτρος, δὲν ἦσαν ἐπίσκοποι ὠρισμένης πόλεως ἢ περιοχῆς, ἀλλ' ὀλοκλήρου τῆς οἰκουμένης. Ὅρθως λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι οἱ ἀπόστολοι «ἄρχοντές εἰσιν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χειροτονηθέντες» ἄρχοντες οὐκ ἔθνη καὶ πόλεις διαφόρους λαμβάνοντες, ἀλλὰ πάντες κοινῇ τὴν οἰκουμένην ἐμπιστευθέντες»¹.

Σπουδαία ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι ἡ συνείδησις τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἀπόστολοι οὐδόλως ἀνεγνώριζον ἰδιαιτέραν διοικητικὴν ἐξουσίαν εἰς τὸν Πέτρον. Εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Σύνοδον, τὴν ὁποίαν ἀνεφέραμεν καὶ εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον μας, Πρόεδρος ἦτο ὁ ἀδελφός Θεὸς Ἰάκωβος καὶ ὄχι ὁ Πέτρος. Λίαν χαρακτηριστικὸν εἶναι καὶ τὸ ἐπεισόδιον τῆς Ἀντιοχείας, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ Παῦλος ἠλεγξε τὸν Πέτρον ὡς «κατεγνωσμένον», ὡς ἀξιοκατάκριτον ἕνεκα τῆς ἔστω ἐξ ἁγῶν ἐλατηρίων ἐσφαλμένης στάσεώς του ἔναντι τῶν ἐξ ἔθνῶν Χριστιανῶν. «Ὅτε εἶδον, λέγει, ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Πέτρῳ ἔμπροσθεν πάντων· εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρχων ἔθνικῶς ζῆς καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς, τί τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις Ἰουδαΐζειν;» (Γαλάτ. β', 11, 14). «Τὸ γεγονός αὐτὸ φανερώνει, ὅτι ὁ Πέτρος δὲν ἔκρινεν ὀρθῶς τὰ πράγματα εἰς τὴν περίστασιν αὐτήν, ἐνῶ οἱ πάπαι ἰσχυρίζονται, ὅτι κρίνουν ἀλαθῆτως. Δεύτερον ὅτι δὲν εἶχε πρωτεῖον διοικητικὸν καὶ ἐξουσιαστικὸν ἀπέναντι τῶν ἄλλων Ἀποστόλων, ἀφοῦ ὁ ἀπ. Παῦλος μὲ τοιοῦτο θάρρος καὶ τοιαύτην γλῶσσαν τοῦ ὑπέδειξε τὸ σφάλμα του. Παρουσιάζει ἡμῶς καὶ

1. Migne, 'E. Π. τόμ. 51, στ. 93.

τρίτην ἀποψιν ἐξαιρετικῆς σημασίας καὶ λίαν διδακτικὴν διὰ τοὺς Προκαθημένους τῆς Ρώμης· τὴν θαυμαστὴν δηλαδὴ ἀρετὴν καὶ ταπεινοφροσύνην τοῦ ἀπ. Πέτρου. Διότι πράγματι ὁ μέγας ὄντως αὐτὸς ἀπόστολος ἐδέχθη μὲ βαθεῖαν κατανόησιν τὴν ὑπόδειξιν τοῦ ἀποστόλου Παύλου καὶ συνεμορφώθη πρὸς αὐτήν, ὅπως ἄλλωστε μαρτυρεῖ ὅλη ἡ μετὰ ταῦτα συμπεριφορὰ καὶ πολιτεία του ἀπέναντι τῶν ἐξ ἔθνῶν Χριστιανῶν. Οὐδὲν δὲ πρωτεῖον καὶ οὐδὲν δικαίωμα ἀλαθῆτου προέβαλεν ἀπέναντι τοῦ Παύλου, ἀλλ' ὡς ἀπὸ ἀγαπητὸν καὶ ἰσάξιον ἀδελφὸν ἐδέχθη τὴν εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν ὑπόδειξιν»².

Ἐπειτα ὁ πρῶτος διοργανωτῆς καὶ κύριος πνευματικὸς τροφодότης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης δὲν ἦτο ὁ Πέτρος, ἀλλ' ὁ Παῦλος. Ἄλλὰ καὶ ἂν ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ Πέτρος ἴδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης, πολὺ ἐνωρίτερον ἴδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σαμαρείας, τῆς Καισαρείας, μάλιστα δὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων. α' Ἄν ἡ ὑπὸ τοῦ Πέτρου ἴδρυσις ἐκκλησιῶν ἔδιδε δικαίωμα πρωτείου, πρῶτη ἀπὸ ὅλας θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπικαλεσθῆ τὸ δικαίωμα αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων, ἔπειτα αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Παλαιστίνης καὶ τελευταία ἀπὸ ὅλας ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης»³.

Ὡστε ἡ περὶ πρωτείου ἀξίωσις τοῦ Παπισμοῦ εἶναι ὅλως ἀπαράδεκτος ὡς ἀντιτιθεμένη εἰς τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο δικαίως ἡ ἀξίωσις αὕτη ἀπερίφηθη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Φωτίου, ὁ ὁποῖος ἐδικαιώθη πλήρως ὑπὸ τῆς Ἱστορίας. Οἱ Πάπαι ἐν τῇ φιλοδοξίᾳ των ἐζήτησαν εἰς τὸ παρελθὸν νὰ ἀποκτήσουν καὶ κοσμικὴν ἐξουσίαν, ἀρχὴν καὶ κυριαρχίαν ἐπὶ τῶν λαῶν. Διακηρύσσουν, ὅτι «ὁ Θεὸς ἀνέθηκεν εἰς τὸν ἀπόστολον Πέτρον νὰ διευθύνῃ οὐχὶ μόνον τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ κράτη τοῦ κόσμου, τοποτηρητῆς δὲ αὐτοῦ εἶναι ὁ Πάπας»⁴. Οὕτω οἱ πάπαι θέλουν νὰ ἔχουν μίαν κρατικὴν ὀργάν-

2. Ἰωάννου Κολιτσάρα, μν. ἔ., σελ. 46-47.

3. Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 48.

4. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Τὸ πρωτεῖον τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης, Ἀθῆναι 1930, σελ. 217.

νωσιν ὑπὸ τὸν ἐκκλησιαστικὸν μανδύαν⁵. Ὅλας τὰς καινοτομίας τοῦ Ῥωμαιοκαθολικισμοῦ δύναται νὰ θυσιάσῃ ὁ Πάπας, ὄχι ὅμως καὶ τὸ πρωτεῖον. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι ἡ ἐλευθερία, τὴν ὁποίαν δίδει εἰς τοὺς ἐλληνορρυθμοὺς (Οὐνίτας). Ἐπιτρέπει εἰς αὐτοὺς νὰ τηροῦν ὅλα τὰ ἔθιμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, νὰ λειτουργοῦν, ὅπως ἡμεῖς, διότι ἀνανωρίζουν τὸ πρωτεῖον του⁶. Ἐπομένως ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐμποδίζει τὴν ἐπανένωσιν τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι κυρίως τὸ ζήτημα τοῦ πρωτείου.

Συνηρημένη πρὸς τὴν ἰδέαν τοῦ πρωτείου εἶναι καὶ ἡ ἀπαράδεκτος ἀντίληψις περὶ τοῦ ἀλαθῆτου τοῦ πάπα. Τὸ 1870 ἡ 20ῆ σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ ἐκήρυξε τὸν πάπαν ἀλάθητον καὶ παρουσίασεν αὐτόν, ὡς γράφει ξένος θεολόγος, «ὡς ὑπερφυσικὸν καὶ θεῖον ὄν»⁷. Ἡ ἀπόφασις λέγει ρητῶς, ὅτι αἱ «ἐκ καθέδρας» ἀποφάνσεις τοῦ Ῥωμαίου Ποντίφηκος εἶναι ἐξ ἑαυτῶν καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς ὁμοφώνου συναιρέσεως τῆς Ἐκκλησίας ἀλάθητοι. Αἱ σύνοδοι εἶναι ἀπλῶς συμβουλευτικὰ συνέδρια, ὁ δὲ Πάπας «εἶναι πρῆξιψ φωτός, αὐτουργὸς σωτηρίας... Ἀντιπροσωπεύει τὸν Χριστὸν ἐπὶ τῆς γῆς. Εἰς αὐτὸν ὁ Χριστὸς ζῆ, δι' αὐτοῦ ὁ Χριστὸς δρᾷ»⁸. Ὁ καρδινάλιος Βελαρμῖνος, τὸν ὁποῖον οἱ Δυτικοὶ ἀνεκήρυξαν «ἅγιον», ἔγραψεν εἰς τὴν «Θεολογίαν» τὰ ἑξῆς καταπληκτικά: «Ἐάν ποτε ὁ Πάπας ἀπατηθῆς ἤθελε συστήσει ἀμαρτίας καὶ ἀπαγορεύσει ἀρετάς, ἡ Ἐκκλησία θὰ ὤφειλε νὰ δεχθῇ τὰς ἀμαρτίας ὡς ἀγαθὰς, τὰς δὲ ἀρετάς ὡς κακίας»⁹. Ὁ ἐπίσκοπος Κορνήλιος Mussus ἔλεγεν εἰς ἓν κήρυγμά του: Ὁφείλομεν ἀνὰ ἀκολουθῶμεν πρὸ πάντων καὶ κατὰ πρῶτον λόγον

5. Ἰωάννου Καρμίρη, Ἡ διαίρεσις τῆς Χριστιανωσύνης καὶ ἡ δυνατότης τῆς ἐπανενώσεως αὐτῆς, Ἰσταμποῦλ 1954, σελ. 6.

6. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Φίσις καὶ χαρακτήρ τῆς Οὐνίας, Ἀθῆναι 1928, σελ. 19, 49.

7. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Τὸ πρωτεῖον..., σελ. 266.

8. De Maistre, Du Pape, βιβλ. I, κεφ. 3 ἐν P. Convalier, μν. ἔ., σελ. 55. Ἰωάννου Κολιτσάρα, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 61.

9. Theologia «de romano pontifice», βιβλ. 4, κεφ. 23 ἐν Paul Fr. Ballester Convalier, μν. ἔ., σελ. 27.

τὸν Πάπαν, ὅταν πρόκειται διὰ ζητήματα πίστεως, παρὰ χιλιάδας ἁγίων Αὐγουστίνων, Ἱερωνύμων, Γρηγορίων, Χρυσοστόμων κ. λ.π.»¹⁰. Τοιοῦτοτρόπως παραλογίζονται οἱ ἀπολογηταὶ τοῦ παπικοῦ ἀλαθήτου καὶ δὲν σκέπτονται πόσοι Πάπαι εἰς τὸ παρελθὸν ἐπλανήθησαν καὶ κατεδικάσθησαν ὡς αἰρετικοί. Ὁ Πάπας Ἰούλιος ἀφωρίσθη ὡς αἰρετικὸς ἀπὸ τὴν Σύνοδον τῆς Σαρδικῆς. Ὁ πάπας Λιβέριος ὑπῆρξεν ἀρειανὸς καὶ κατέκρινε τὸν Μ. Ἀθανάσιον! Πάπαι εἶχον ἀνακηρυχθῆ καὶ ἐφηβοὶ δέξα ἕξ ἐτῶν, ὅπως ὁ Ἰωάννης ΙΒ' (955-964), διαβόητος διὰ τὰ συμπόσια, τὰ ἔργα καὶ τὰς προπώσεις του ὑπὲρ τοῦ... διαβόλου! Πάπαι ἐγένοντο καὶ δωδεκαετῆ παιδία, ὡς ὁ Βενέδικτος ΙΧ (1039), ὁ ὁποῖος διὰ τὴν αἰσχρὰν διαγωγὴν του καὶ τὰ δεινὰ, τὰ ὁποῖα ἐπεσώρευsen, ἐξεδιώχθη ἀπὸ τὸν λαὸν τὸ 1044. Καὶ αὐτοὶ λοιπὸν ἦσαν ἀλάθητοι; Εὐφυῶς ἐλέχθη, ὅτι ἡ σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ, κηρύξασα τὸν Πάπαν ἀλάθητον, ἠτύοκτόνηsen.

Ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι πιστεύομεν, ὅτι μόνον ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων διατυπώνει κατὰ τρόπον ἀθηντικὸν τὴν διδασκαλίαν τῆς. «Αἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ μόνον αὐταὶ ἔχουν κῦρος ἐπὶ πασῶν τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν ὡς φωνὴ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας»¹². Αὐτὸς ὁ Bossuet τὸ 1862 διεκήρυξεν: «Ἡ πνευματικὴ ἐξουσία τοῦ Πάπα ὑπόκειται εἰς τὴν ἀνωτέραν ἀθθεντίαν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων»¹³.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

10. P. Convalier, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 42.

11. P. Convalier, αὐτόθι, σελ. 29 ἕξ. «Ἐκκλησία καὶ Κοινωνία», 3η ἐκδ., ἐκδ. «Ζωῆς», σελ. 50-51.

12. Ἱερωνύμου Κοτσώνη, Σημειώσεις Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τόμ. Α', Θεσσαλονίκη 1960, σ. 456.

13. Φιλαρέτου Βαφείδου, μν. ἕ., σελ. 193.

Η ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ *

Ἡ συμπεριφορά τοῦ Ἱερέως εἰς τὴν κοινωνίαν εἶναι ταυτοσημῆ πρὸς τὴν συμπεριφορά τοῦ Ἱερέως εἰς τὴν Ἐνορίαν, δεδομένου ὅτι ἡ Ἐνορία δὲν εἶναι ἄλλο τι παρὰ ἡ Κοινωνία, ἡ ἑλληνορθόδοξος, ἐξ ἐπόψεως ἐκκλησιαστικῆς. Τοῦ θέματος αὐτοῦ αἱ θέσεις εἶναι αἱ ἀκόλουθοι κατὰ σειράν: 1) Ἡ συμπεριφορά τοῦ Ἱερέως καθ' ὁδὸν (ἐνδυμασία, βηματισμός, χαιρετισμός, ἀσπασμός τῆς δεξιᾶς ὑπὸ τῶν παίδων, ὀψώνια, πολιτικά). 2) Ἡ συμπεριφορά τοῦ Ἱερέως εἰς τὰ Μυστήρια, κυρίως Βαπτίσεων καὶ Γάμων. 3) Ἡ συμπεριφορά τοῦ Ἱερέως εἰς τὴν Κηδεῖαν καὶ 4) Ἡ συμπεριφορά τοῦ Ἱερέως κατὰ τὴν ἀμοιβὴν του ἐκ τῶν ἱεροπραξιῶν. Ἀλλὰ καὶ πολλὰς ἄλλας θέσεις, ἐξ ἴσου σπουδαίας, ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ πάρῃ, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὑπ' ὄψιν θέμα, τοῦ διαφωτίζου ἐπαρκέστερον.

1ον. Ἡ συμπεριφορά τοῦ Ἱερέως καθ' ὁδόν. Ὁ Ἱερεύς, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐξέλθει ἐκ τῆς οἰκίας του, δι' ἰδιωτικὴν ἢ ἐφημεριακὴν του ὑπόθεσιν, γίνεται στόχος τῆς περιεργείας καὶ παρατηρήσεως τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτο ὀφείλεται προφανῶς εἰς τὴν εἰδικὴν, ἱερατικὴν του στολὴν, ἡ ὅποια πράγματι ἐνέχει ἱεροπρέπειαν καὶ ἐμπνέει τὸν σεβασμόν. Ἄς λέγουν τὰ ἀντίθετα, οἱ λέγοντες περὶ ράσου! Περιττὸν εἶναι νὰ τονίσωμεν διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς καθαρότητος καὶ τῆς εὐπρεποῦς ἐμφάνισεως τῆς ἱερατικῆς μας ἐνδυμασίας· διότι ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνισις, πολλάκις, ἀποκαλύπτει τὴν ἐσωτερικὴν μας κατάστασιν καὶ τὸν ψυχικόν μας κόσμον. Ὅταν ὁ ἐφημέριος περιφέρεται, ἀδικαιολογητῶς, μὲ ἐφθαρμένα τὰ ἐνδύματά του ἢ μὲ ἐξεζητημένην στολὴν (κόκκινον ἀντερί, ὑποδήματα παντοφλε κλπ.) προκαλεῖ τὴν εἰρωνείαν καὶ δὲν κερδίζει τὴν ἀρμόζουσαν ἐκτίμησιν, ἀλλὰ καὶ ἀντιτίθεται πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ 27ος Πενθέκτ. Οἶκ. Συνόδου λέγει τὰ ἐξῆς: «Μηδεὶς τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταλεγομένων ἀνοίκειον ἐσθήτα ἀμφιενύσθω». Ὁ δὲ 16ος τῆς Ζ' Οἶκ. Συνόδου ἀπαγορεύει «τοὺς ἑαυτοὺς κοσμοῦντας δι' ἐσθήτων λαμπρῶν καὶ περιφανῶν καὶ τοὺς τὰ μύρα χριομένους».

* Ἀπὸ ἀνακοίνωσιν ἐνώπιον τοῦ Ἱερατικοῦ Συνεδρίου Κορίνθου, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν καὶ τὴν Προεδρίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορινθίας κ. Προκοπίου.

Ἴσως εἰπῆ κανεῖς, προκειμένου περὶ τῶν ἐφθαρμένων ἐξαρτημάτων τῆς στολῆς του τὸ «ἀς ὄψεται τὸ οἰκονομικόν». Ναί, δὲν λέγομεν ὅτι εἴμεθα πλούσιοι. Ἄλλ' οὔτε ὑποστηρίζομεν τὴν ἀποψιν, ὅτι πρέπει νὰ ἔχωμεν ἱκανοποιητικὸν μισθὸν διὰ νὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν μας εὐπρέπειαν. Διότι δὲν θὰ ὑπάρχη συνάδελφος, ὁ ὁποῖος ν' ἀδυνατῇ νὰ ἔχη ἓνα ράσο καὶ ἓνα καλλιμαῦχι τῆς προκοπῆς, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν τόσα ἄλλα ἐξοδα κάμνει διὰ τὴν οἰκογένειάν του. Εἶναι ἀνάγκη νὰ προσέξωμεν εἰς τὸ σημεῖο αὐτὸ πολὺ καὶ νὰ μὴν ἐφαρμόσωμεν ἐδῶ τὴν ταπεινοφροσύνην μας. Δὲν ἀνήκομεν εἰς ἑαυτὸν μας, ἀλλ' εἰς τὸν Θεόν. Ἡ καλὴ ἐνδυμασία, ὅχι ἡ ἀκριβὴ, ἐπιβάλλεται καὶ ἐμπνέει, καὶ πολλὰκις ἀπ' αὐτὴν ἐξαρτᾶται ἡ ἐκ μέρους τοῦ κόσμου ἐκτίμησις. Ἡ Ἁγία Γραφὴ μᾶς ὑποστηρίζει αὐτὴν τὴν ἀποψιν ὅταν λέγῃ ὅτι: «Στολισμὸς ἀνδρὸς καὶ γέλωσ ὀδόντων καὶ βήματα ἀνθρώπου ἀπαγγέλλει τὰ περὶ αὐτοῦ» (Σειρ. 19,30).

Βεβαίως, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐνδυμασίαν καὶ ὁ βηματισμὸς καὶ τὸ γέλιο εἶναι δηλωτικὰ τοῦ προσωπικοῦ μας χαρακτῆρος. Πρέπει νὰ βηματίζωμεν προσεκτικὰ, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀποκλείσωμεν κακὴν ἐντύπωσιν καὶ ὅτι εἴμεθα ἀργόσχολοι. Ἄλλὰ καὶ νὰ ἀποφύγωμεν τὴν βιασύνην εἰς τὸν βηματισμὸν μας, διότι δὲν προκαλεῖ ἀγαθὴν ἐντύπωσιν ἡ θεὰ ἑνὸς «παπατρέχα».

Καὶ τὸ γέλιο μας δὲ πρέπει νὰ ἐκφράζῃ σοβαρότητα καὶ καλωσύνη. Χάρι καὶ ὁμορφιά. Βάθος καὶ εὐωδίαν Χριστοῦ. Γέλιο εἰρωνικό, ἢ μὲ ὑπονοούμενα, παντοῦ καὶ πάντοτε δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέπωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας. Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ χαιρετισμοῦ θὰ πρέπει νὰ εἴμεθα προσεκτικοί. Ὅταν κάθωνται ἄλλοι, νὰ τοὺς χαιρετῶμεν πρῶτοι ἡμεῖς. Ὅταν δὲ συναντῶμεθα μὲ ἐν κινήσει πρόσωπα, νὰ ἐτοιμαζώμεθα ἀπὸ μακρυὰ, μὲ κατάλληλον διάθεσιν καὶ ὕφος, διὰ νὰ χαιρετίσωμεν. Πρῶτοι οἱ ἄλλοι βεβαίως πρέπει νὰ μᾶς χαιρετήσουν. Εἰς περίπτωσιν ὅμως ποὺ θὰ εὐρεθῶμεν ἐμπρὸς εἰς πρόσωπα, τὰ ὁποῖα δὲν θὰ ἔχουν διάθεσιν νὰ μᾶς καλημερίσουν ἢ καλησπερίσουν, ἡμεῖς τότε θὰ ἀποδώσωμεν τὸν πρέποντα χαιρετισμὸν, μὲ πλουσίαν τὴν διάθεσιν καὶ ἄφθονον τὸ περιεχόμενον τῆς καλωσύνης μας, ὥστε νὰ σπάσωμεν τὸν πάγον, ποὺ τυχὸν θὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸν ψυχικὸν κόσμον τοῦ διαβάτου, οἰοσδήποτε καὶ ἂν εἶναι οὗτος.

Ἐχεῖ δὲ ποὺ θὰ προσέξωμεν ἰδιαιτέρως εἶναι εἰς τὸν ἀσπασμὸν τῆς χειρὸς μας ἀπὸ τὰ παιδιὰ, ποὺ θὰ συναντήσωμεν καθ' ὁδόν. Δὲν εἶναι ὀρθὸν τὰ παιδιὰ, ποὺ τρέχουν νὰ μᾶς ἀσπασθοῦν τὸ χέρι, νὰ μᾶς συναντήσουν ἀδιαφόρους καὶ ψυχρούς! Πόσο θὰ ὠφελήσωμεν, ἂν τὰ παιδιὰ τὰ καλωσορίσωμεν μὲ στοργὴν καὶ

τὰ εὐχρηθῶμεν με ἀγάπην. Μία εἰκονίτσα ἦ ἓνα κουφετάκι θὰ ἀποδείξουν τὴν καλὴν μας διάθεσιν καὶ τὴν Πατρικὴν μας ἀγάπην πρὸς τὰ παιδιὰ. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπεθυμίσωμεν τὴν καθαριότητα τῶν χειρῶν μας, πού πρόκειται νὰ ἀσπασθοῦν μικροὶ καὶ μεγάλοι. Δὲν εἶναι ὀρθὸν καὶ πρέπον τὰ παιδιὰ μὲν νὰ μᾶς τιμοῦν καὶ νὰ μᾶς λατρεύουν, καὶ ἡμεῖς νὰ ἱστάμεθα ἐνώπιόν των ὡς τὸ ἄγαλμα τοῦ Βούδδα. Δὲν εἶναι ἀνάγκη τὰ χέρια μας νὰ εἶναι ἀπαλά, ἀλλὰ καθαρὰ. Τὰ χέρια μάλιστα, πού ἔχουν ρόζους, ἀπὸ τὴν τιμημένην ἀγροτικὴν ἐργασίαν, ἔχουν τὴν τιμὴν νὰ ὁμοιάζουν πρὸς τὰ χέρια τοῦ Κυρίου μας. Ὁ Παπῖνι, μεγάλος συγγραφεὺς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, εἰς τὸ βιβλίον του «Ἱστορία τοῦ Χριστοῦ» γράφει τὰ ἑξῆς περισπούδαστα ἀναφορικῶς με τὰς χεῖρας τοῦ Κυρίου μας: «Ἐκεῖνα τὰ χέρια Του πού εὐλόγησαν τοὺς ἀπλοῦς, πού γιάτρεψαν τοὺς λεπρούς, πού ξανάδωσαν φῶς στοὺς τυφλοὺς, πού ἀνάστησαν νεκρούς... ἦσαν χέρια πού βράχθηκαν ἀπὸ τὸν ἰδρώτα τῆς δουλειᾶς... χέρια πού ἀπόχτησαν ρόζους ἀπὸ τὴ δουλειά... χέρια δουλευτῆ» (σελ. 40).

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ θέμα τῶν ὀψωνίων πού κάμνομεν διὰ τὰς ἀνάγκας μας, θὰ πρέπη νὰ προτιμῶμεν ὄλους, ἂν εἶναι δυνατόν τοῦτο· διότι τοιουτοτρόπως θὰ κερδίσωμεν τὴν ἀγάπην ὄλων τῶν καταστηματαρχῶν. Ὅλοι τότε θὰ μᾶς ἀγαπήσουν ἰδιαιτέρως διὰ τὴν καλὴν μας αὐτὴν διάθεσιν. Ἡ συμπεριφορὰ μας δέ, ἐντὸς τοῦ οἰουδήποτε καταστήματος ἐμπορίου, πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ σχῆμα, τὸ ὁποῖον κατὰ θεῖαν παραχώρησιν φέρομεν. Νὰ ἀποφεύγωμεν τὰ ἀστεῖα τὰ δυνάμενα νὰ μᾶς χαρακτηρίσουν ὅτι στερούμεθα ἱεροπρεπείας. Ἡ κοινωνία μᾶς βλέπει ὡς εἰκονίσματα, καὶ αὐτὸ εἶναι πρὸς τιμὴν τῆς. Ὅπως δὲ λέγει ὁ Μ. Ἀθανάσιος, εἴμεθα «ἢ προβολὴ τοῦ Θεοῦ ἐντὸς τῆς κοινωνίας». Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ λησμονήσωμεν αὐτὴν μας τὴν ιδιότητα. Σοβαρότης καὶ χάρις θὰ μᾶς χαρακτηρίζη παντοῦ καὶ πάντοτε. Καλλίτερον θὰ εἶναι δι' ἡμᾶς νὰ μὴν εἴμεθα πνευματώδεις, πού εἶναι ἴδιον τῶν κοσμικῶν, ἀλλὰ πνευματικοί, πού εἶναι γνῶρισμα τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἐμφορουμένων καὶ πληρουμένων.

Τέλος, τὸ σημεῖον αὐτὸ θὰ πρέπη νὰ κλείσωμεν με τὴν ὑπόμνησιν, ὅπως, κατὰ τὰς περιόδους τῶν τεσσαρακοστῶν, ἀποφεύγωμεν τὴν ἀγορὰν ἀπηγορευμένων διὰ τὴν Νηστείαν τροφῶν. Νὰ στέλλωμεν ἄλλο πρόσωπον τῆς οἰκογενείας μας, ἡμεῖς οἱ ἔγγαμοι κληρικοί, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἀσθένεια δὲν ἐπιτρέπει, εἴτε εἰς ἡμᾶς ἢ εἰς ἄλλα πρόσωπα οἰκιακά μας τὴν τήρησιν τῆς

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΛΑΥΡΟΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΣΤΗ ΝΕΟΛΙΑΝ ΜΑΣ

Α'

Εἶναι τρία γράμματα ἀπὸ τὰ παραστρατημένα καὶ ἐγκάθειρκα παιδιὰ τοῦ Ἐφηβείου Ἀβέρωφ, γιὰ νὰ ἀρκεσθῶ ἐδῶ σ' αὐτά. Ἦσαν στὸ σκοτάδι καὶ ἀνέτειλε μέγα φῶς μέσ' στὶς ψυχές των. Μέσα στὸ ἴδρυμα (εἶχε πάντα γύρω στὰ 300 παιδιὰ), ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μεγάλη θρησκευτικὴ μόρφωσι καὶ τὴ Γραμματικὴ (εἶχε 3 δημοδιδασκάλους), ἔπερναν καὶ τὴν ἐπαγγελματικὴ-δούλευαν σὲ 5 ἐργοστάσια, πού θὰ τοὺς χρειάζονταν στὴ ζωὴ τους. Ἀλλὰ τί κρίμα νὰ κλείσῃ (εἶχε κτισθῆ τῷ 1897) στὴ κατοχὴ καὶ νὰ γίνῃ ἀνδρική φυλακὴ, καὶ τὰ παιδιὰ μας νὰ στερηθοῦν, καθὼς δεῖχνη καὶ τὸ ἀποχαιρετιστήριον (τὸ δεῦτερον) γράμμα τους πού μαρτυρεῖ τὴ θρησκευτικὴ ἐπίδρασι, τὴ ριζικὴ ἀναμόρφωσίν τους καὶ τὴν ἱκανοποίησιν γιὰ ἓνα πνευματικὸ χορτασμό.

Οἱ νέοι μας αὐτοὶ ὅλοι, μὲ μιὰ τέτοια κατάρτισι, ποιὸς μπορεῖ νὰ ἀμφι-

νηστείας. Ἄλλως θὰ σκανδαλίσωμεν ἐπικινδύνως τὸν κόσμον καὶ θὰ δώσωμεν εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα νὰ μᾶς κατακρίνῃ ἀδίκως, ἢ νὰ μᾶς θεωρήσουν ὅτι καταργοῦμεν ἡμεῖς τὴν Νηστείαν ὡς ἄερον θεσμόν, πρᾶγμα ἄτοπον καὶ ἀντικανονικόν.

Θὰ εἶπω ἀκόμη ὀλίγα σχετικῶς μὲ τὰ ἀφορῶντα πρὸς τὰ πολιτικά μας φρονήματα. Βεβαίως, ἐφ' ὅσον ζῶμεν εἰς τὴν κοινωνίαν, θὰ ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς μίαν πολιτικὴν προτίμησιν καὶ κατεύθυνσιν. Ἐν τούτοις, δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ ἐκδηλωνώμεθα, διότι φυσικὸν εἶναι νὰ πληγῶνωμεν τὸν φανατικῶς καὶ ἀντιθέτως πρὸς ἡμᾶς φρονοῦντα. Ἡ Μητέρα Ἐκκλησία δὲν μᾶς ἐπιτρέπει τὸ ψηφίζειν καὶ τοιοῦτοτρόπως ἠμποροῦμεν νὰ μὴν χρωματιζώμεθα. Πρέπει νὰ ἐπιδεικνύωμεν πάντα καὶ πάντοτε ἀνωτερότητα, καὶ νὰ ἐφαρμόζωμεν μετὰ σχολαστικότητος τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, ἀγάπης ἢ ὅποια «πάντα στέγει καὶ οὐδέποτε ἐκπίπτει». Καὶ τὴν ἐφημερίδα ἀκόμη τῆς προτιμήσεώς μας ὀρθὸν εἶναι νὰ τὴν ἀγοράζωμεν μὲ προσοχὴν καὶ ἀφέλειαν, καὶ οὐδέποτε καθ' ὁδὸν νὰ τὴν ἀνοίξωμεν, διότι καὶ αὐτὸ δημιουργεῖ δυσμενῆ εἰς βᾶρος μας σχόλια ἀπὸ τοὺς τυχόν ἀντιφρονοῦντας. Γενικῶς δὲ νὰ ὑποστηρίζωμεν εἰς τὸν κόσμον, πού μᾶς περιβάλλει, ὅτι πρέπει νὰ ἐκλέγουν πάντοτε τοὺς ἀξίους καὶ εὐυπόληπτους ὑποψηφίους πολιτικούς. Αὐτὴ μας ἡ συμπεριφορὰ, καὶ ὡς πρὸς τὴν θέσιν αὐτὴν, θὰ μᾶς ἐξασφαλίσῃ καὶ θὰ μᾶς διατηρήσῃ ὅλην τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν ὅλων τῶν ἐνοριτῶν μας.

(Συνεχίζεται)

Πρεσβύτερος ΠΛΑΤΩΝ ΜΕΪΜΑΡΑΚΗΣ

βάλλη ὅτι δὲν ἀποτελοῦν ἐγγύησιν γιὰ μιὰ καλὴ ζωὴ καὶ χρήσιμη στὴ κοινωνία, ἂν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι μὲ τὰ νέα τους ἐφόδια ἔχουν καὶ τὴ δυνατότητα ν' ἀντιταχθοῦν στὸ κακό, λόγῳ τοῦ ἰσχυροῦ χαρακτῆρος των ποὺ ἀπέκτησαν; Ἄλλ' αὐτὸ σημαίνει πρόληψιν τοῦ ἐγκλήματος ποὺ τόσο σοβαρὰ ἀπασχολεῖ σήμερα τοὺς ἀρμοδίους. Ἀρκεῖ αὐτὰ τὰ ἐφόδια τὰ ἰσχυρὰ νὰ τὰ πέρνη κάθε νέος πρωτόβγαλτος γιὰ νὰ ἀγωνισθῆ στὸ στίβο τῆς ζωῆς καὶ νὰ βγαίη πάντα νικητῆς. Εἶναι λοιπὸν κι' αὐτὰ ἐδῶ ποὺ γράφονται καὶ μιὰ ἀπάντησις στὸ μεγάλο ἐρώτημα τὸ «πῶς θὰ προλάβουμε τὸ ἐγκλημα», ποὺ βγαίνει ἀπὸ μιὰ τρανὴ διαπίστῳσι ποὺ ἔκαμα καὶ ἐγὼ σὲ μεγάλο ἀριθμὸ μικρῶν καὶ μεγάλων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, σὰν τὸ γιατρὸ ποὺ πειραματίζεται στοὺς ἀσθενεῖς του τὸ θεραπευτικὸ φάρμακο καὶ τὸ ὁποῖον ἐδῶ εἶναι πιὰ ἀρτία θρησκευτικὴ κατάρτισι, τὸ «πλειότερο φῶς» τοῦ Εὐαγγελίου «ποὺ εἶναι δύναμις Θεοῦ» (Ρωμ. α', 16), καὶ ποὺ σὰν τὴν ἀτομικὴ δύναμι, ὅπως θὰ ἐλέγαμε σήμερα, ἔχει τεράστια σωτήρια ἀποτελέσματα (Β' Τιμ. γ', 14-16).

Ἄρχιμ. ΠΡΟΚ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

(...Νὰ εἴσθε βέβαιος, πάτερ, ὅτι τὸ σπέρμα τῶν κόπων σας δὲν ἔπεσε εἰς γῆν ἄκαρπον, ἀλλὰ τὸναντίον εἰς γῆν εὐφορωτάτην καὶ ἤτις, μὲ τὴν βοήθειαν τῆς θείας χάριτος, θὰ παραγάγῃ καρποὺς πολλοὺς. Ἀκολουθοῦντες δὲ τὰς συμβουλάς σας δὲν παύομεν οὐδὲ στιγμὴν, κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεως μας βέβαια, νὰ μελετῶμεν καὶ νὰ ἐντρυφῶμεν εἰς τὴν ὑπέροχον καὶ γλυκεῖαν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, ὅπως λέγει καὶ ἡ Ἁγία Γραφή «Οἱ Λόγοι τοῦ Κυρίου εἶναι γλυκεῖς ὡς μέλι» (Ψαλμ. ριθ', 103). «Καὶ γλυκύτεροι ὑπὲρ τὸ μέλι» (Ψαλμ. ιθ', 10) «Καὶ λόγοι πάσης παρηγορίας, ὁ παρηγορῶν ἡμᾶς ἐν πάσῃ θλίψει» (Β'. Κορ. α', 3-4). «Δὲν θέλει ἀπομακρυνθῆ τοῦτο τὸ βιβλίον τοῦ Νόμου ἀπὸ τοῦ στόματός σου, ἀλλ' ἐν αὐτῷ θέλεις μελετᾶ ἡμέραν καὶ νύκτα, διὰ νὰ προσέχῃς νὰ κάμῃς κατὰ πάντα ὅσα εἶναι γεγραμμένα ἐν αὐτῷ, διότι τότε θέλει φέρεσθαι μετὰ συνέσεως» (Ἰησοῦς Ναυῆ. α', 8)... Νὰ εἴσθε βέβαιος ὅτι πάντοτε θὰ μᾶς ἔχητε στὸ πλευρόν σας γενναίους μαχητὰς τῆς πίστεως... «Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων, ἀνάγκη γὰρ ἐστὶν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται» (Ματθ. ιη', 7)... «Τὸ δὲ Πνεῦμα ρητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονται τινες τῆς πίστεως, προσέγοντες πνεύμασιν πλάοις καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων» (Α'. Τιμ. δ', 1). Ἡμεῖς ποὺ μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἀνεγεννήθημεν θὰ ζῶμεν δι' Ἐκεῖνον ποὺ πέθανε ἐπάνω στὸ ξύλο διὰ τὰς ἁμαρτίας μας καὶ ἀνέστη διὰ τὴν δικαίωσιν μας (Ρωμ. δ', 25). Τὸ Εὐαγγέ-

λιον θά εἶναι εἰς ὄλην μας τήν ζωήν ὁ ἀχώριστος σύντροφος καί ὀδηγός μας...)

Οἱ Μαθηταί Ἐφηβείου Ἀβέρωφ. 1936.
(Ἐπονται ὑπογραφαί)

Σεβαστέ μας καί Πνευματικὲ Πατέρα,

Ἄφοῦ ἐπὶ πολλὰ χρόνια, ἀναλόγως γιὰ τὸν καθένα μας, εἶχαμε τὸ εὐτύχημα νὰ εἴμαστε μαθηταί σας, τώρα ἤλθεν ὁ καιρὸς νὰ χωρισθοῦμε, νὰ ἀπομακρυνθοῦν μερικοὶ κατὰ τὸ σῶμα ἀπὸ κοντά σας, νὰ φύγουμε μακριὰ ἀπὸ τὸ στοργικὸ σας βλέμμα καί νὰ στερηθοῦμε τρόπον τινὰ ὄχι μόνον τῆς ἀνεκτιμητοῦ διδασκαλίας σας καί τῶν λοιπῶν εὐεργεσιῶν τὰς ὁποίας ἀπολαμβάναμε καί ἀπολαμβάνουμε, ἀλλὰ καί αὐτῆς ἀκόμη τῆς παρουσίας σας, ἡ ὁποία τόσον μᾶς παρηγοροῦσε στὸ παρελθὸν καί μᾶς παρηγορεῖ ἀκόμη καί τώρα σ' αὐτῇ τῇ δύστυχη περίοδῳ πού διερχόμεθα. Τὰ μελίρρητα λόγια καί οἱ πατρικῆς σας συμβουλῆς ἦταν τὰ μόνον πού ἀκούσαμε στῇ ζωῇ μας καί ἐπομένως τὰ μόνον πού χύθησαν σ' ἅν βάλαμο στὴν πικραμένην μας καρδιά καί τῆς μαλακῶσαν τὸν πόνο. Χρόνια ἐργασθήκατε σ' ἅν τὸν ἀκούραστον γεωργὸν καλλιεργῶντας τίς νεανικῆς μας ψυχῆς. Ξεριζώσατε τὰ ἄγρια χόρτα καί τὰ ἀγκάθια ποῦχε φυτέψει μέσα σ' αὐτῆς ὁ ραδιοῦργος ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καί τίς κάματε ἀπὸ ἄγονες καί χέρσες καλλιεργήσιμες καί παραγωγικῆς, ἀφοῦ τίς λιπάνατε μὲ τὴν καλωσύνην σας, ρίξατε ἄφθονον τὸν θεῖον σπέρρον μὲ τὴν πεποίθησι καί τὴν εὐχὴ νὰ φητρῶση, νὰ βλαστήσῃ, νὰ καρποφορήσῃ.

Πράγματι μὲ τὴν ἀκατάπαυστη ἐργασία σας, μὲ τὴν μοναδικὴν σας φιλοπονία, μὲ τὴν ἐπιμονὴ καί ὑπομονὴν σας καί μὲ τὴν σιδερένια σας θέλησι νὰ σώσετε χαμένους ψυχῆς, κατωρθώσατε νὰ ξεριζώσετε ἀπὸ μέσα μας τίς κακίαις μας καί τὰ πάθη καί μᾶς στολίσσατε μὲ τίς ἀρετῆς τῆς χριστιανικῆς ζωῆς.

Τώρα ἤρθε ὁ καιρὸς καί φεύγουμε. Naί, φεύγουμε. Ἴσως αὐτῆς οἱ μέρες νὰ εἶναι οἱ τελευταῖες πού σᾶς παρακολουθοῦμεν νὰ μᾶς μιλάτε, νὰ μᾶς καταρτίζετε πνευματικῶς ἀπ' τῇ σεμνῇ σας ἔδρα. Γι' αὐτὸ λαμβάνομεν τὸ θάρρος νὰ σᾶς δώσουμε τὸ γραμματάκι αὐτὸ μὲ τὸ ὁποῖο θέλομε νὰ σᾶς ἐκφράσουμε ἕνα ταπεινὸν μας εὐχαριστῶν γιομᾶτο εἰλικρίνεια καί εὐγνωμοσύνη. Τὸ σημεῖόν μας αὐτὸ ἔχει διπλὸ σκοπὸ. Ὁ πρῶτος εἶναι, καθὼς σᾶς εἶπαμε παραπάνω, νὰ σᾶς εὐχαριστήσουμε, ὁ δὲ δεῦτερος νὰ σᾶς διαβεβαιώσουμε μ' ὄλην τὴν εἰλικρίνειάν μας, πὼς πάντα θὰ σᾶς ἔχουμε στὸ μυαλό μας καί θὰ σᾶς εὐγνωμονοῦμε σὲ κάθε μας βῆμα.

Μὲ τὴν σκέψιν μας θὰ πετᾶμε πάντα κοντά σας καί μὲ τὴν ψυχὴν μας θὰ προσευχώμεθα στὸ Θεὸ τῶν πιστῶν χριστιανῶν γιὰ

σᾶς καὶ γιὰ τὸ ἔργον σας. Μᾶς νοιώσατε ὅσο κανεὶς ἄλλος, μπήκατε μέσα στὴ δυστυχία μας μὲ ἀγαθὲς διαθέσεις, ἐρευνήσατε τὴν καρδιά μας καὶ μάθατε ὅλα μας τὰ μυστικά. Μᾶς συμπαθήσατε, μᾶς πονέσατε, μᾶς ἀγαπήσατε ὅσο κανεὶς ἄλλος καὶ προσπαθήσατε πάντοτε νὰ μᾶς μετριάσετε τὸν πόνο καὶ νὰ μᾶς ἀνακουφίσετε.

Ἔργασθήκατε, κοπιάσατε, ὑποφέρατε. Σᾶς ἀνήκει ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος. Εἶθε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς νὰ σᾶς δώσῃ τὴν πρέπουσαν ἀμοιβήν. Ἄς πῆ καὶ σὲ σᾶς τὸ «Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι ἀγῶ ἀναπαύσω ὑμᾶς» (Ματθ. ια΄. 28). «Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σὲ καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου» (Ματθ. κε΄, 23). Ἐμεῖς ὠθοῦμενοι ἀπὸ τὰ ἐλατήρια τῆς ἀπείρου εὐγνωμοσύνης ποῦ χρωστᾶμε σὲ σᾶς, τὸν ἐπὶ τόσα ἔτη ἐργαζόμενον πνευματικὸν πατέρα, σᾶς ὑποσχόμεθα γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ πὼς πάντα θὰ σᾶς εὐγνωμονοῦμε καὶ θὰ προσπαθοῦμε νὰ ἀποβάλλουμε ἀπὸ πάνω μας κάθε ἐλάττωμα.

Σᾶς ὑποσχόμεθα πὼς πάντα θὰ προσπαθοῦμε νὰ διορθώσουμε τὸν ἑαυτὸν μας καὶ νὰ γίνουμε καλλίτεροι καὶ νὰ ζοῦμε σύμφωνα μὲ τὶς μεγάλες καὶ αἰώνιες ἀρετὲς τοῦ Εὐαγγελίου ποῦ μᾶς τὸ ἐγκολπώσατε σὲ ὅλους.

Τὶς ὀλοκάθαρες καὶ ἀδιάψευστες ἀλήθειες ποῦ μᾶς διδάξατε σᾶς ἐγγνώμεθα πὼς θὰ τὶς φυλάμε σ' ὅλη μας τὴ ζωὴ σᾶν τὸν πιὸ πολύτιμον θησαυρό. Φεύγοντας ζητᾶμε τὴν εὐλογία σας καὶ σᾶς παρακαλοῦμε νὰ μὴν παύσετε νὰ μᾶς θυμᾶστε καὶ νὰ προσεύχεστε καὶ γιὰ μᾶς δίδοντας τὰ ὀνόματά μας στὸν Κύριον τῶν Κυρίων καὶ Βασιλέα τῶν Βασιλέων.

Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ διατελοῦμεν

οἱ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ταπεινοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι μαθηταὶ τοῦ Σωφρονιστικοῦ Καταστήματος τῶν ἀγγλικῶν παιδῶν Ἀβέρωφ.

5-6-44

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: Τὸ ἀνωτέρω γράμμα ἐδόθη εἰς τὴν δημοσιότητα, ποτὲ πρὸς αὐτοῦσαινον, ἀλλ' ὡς δείγμα ἐγκαρδίων εὐγνωμόνων ἐκδηλώσεων ἐκ μέρους τοῦ παιδιοῦ ποῦ δὲν λησμονεῖ ν' ἀνταποδίδῃ εἰς μίαν στοργικὴν πρὸς αὐτὸ καὶ διδακτικὴν ἀγωγὴν, μὲ πλήρη συνειδησιν καὶ συναισθησιν τῶν θείων ρημάτων «τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών;» (Α' Κορ. δ΄, 7) καὶ πρὸς δόξαν Θεοῦ (Ματθ. ε΄, 16). Ὅπως καὶ τὸ ἐν συνεχείᾳ γράμμα ποῦ δημοσιεύεται κατωτέρω γιὰτὶ προέρχεται ἀπὸ ἕνα ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρω ἐφήβους καὶ δειχνεὶ τὴ θρησκευτικὴ κατάρτισιν ποῦ πέρανε, ὡς καὶ τὶς μετουσιωτικὲς ἐνέργειαι τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ τὴν ἀγιαστικὴν χάριν τῶν Θείων Μυστηρίων.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΠΡΟΚ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

ΨΥΧΩΦΕΛΗ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΩΔΗ

Α Π Ο Τ Η Ν Ε Ξ Ο Δ Ο

Υπό ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Οἱ πρῶτες καὶ δεύτερες πλάκες συγκρινόμενες
πρὸς τὸν ξεπεσμένο καὶ ἀναγεννημένον ἄνθρωπον.

Οἱ ψυχές, ὅσες μὲ τὸ θεῖο Βάπτισμα καὶ μὲ τὸ χάρισμα τῆς Θείας Υἱοθεσίας, διατηροῦνε ἀμόλυπτη, ἀπαρχάρακτη καὶ ἀνεξάλειπτη τὴν θεϊαν Εἰκόνα, μοιάζουने μὲ τις δυὸ πρῶτες πλάκες, ποὺ ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς τις ἔδωκε στὸ Μωϋσῆ ἐπάνω στὸ ὄρος Σινᾶ. Ἦτανε θεολάξευτες καὶ θεόγραφτες· «Ἔργον Θεοῦ... γραφή Θεοῦ...» (Ἐξοδ. λβ', 16).

Ἐκεῖνες ὅμως οἱ ψυχές, ποὺ μὲ βαρεῖα καὶ θανάσιμα ἁμαρτήματα καταμολύνουने τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ Βαπτίσματος, καὶ ποὺ ὕστερα καθαρίζονται κι' ἐξαγνίζονται, μὲ δάκρυα, μὲ τὴν ἐξομολόγησι καὶ μὲ τὸ λουτρὸ τῆς μετάνοιας στὸ ὁποῖο προστρέχουν, ποὺ λέγεται καὶ δεύτερο Βάπτισμα, μοιάζουने μὲ τις δεύτερες πλάκες, ποὺ διέταξεν ὁ Θεὸς τὸ Μωϋσῆ νὰ φτιαῖξη καὶ νὰ τις χαράξη, ὕστερα ἀπὸ τὴν συντριβὴ τῶν πρῶτων. Καθὼς λοιπὸν εἶδαμε παραπάνω καὶ στὶς πρῶτες καὶ στὶς δεύτερες πλάκες τὴν ἀνθρώπινη φύση στὴν πρώτη της ἀθωότητα καὶ στὴ δεύτερη, ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀναγέννησίν της, ἔτσι μπορούμε νὰ εἰποῦμε, ὅτι βλέπομε στὶς ἴδιες πλάκες νὰ διατυπώνεται καὶ νὰ συμβολίζεται ἡ διπλῆ δικαίωσι τοῦ ἀνθρώπου, ἔπειτα ἀπὸ τὴν σωτήριαν Οἰκονομία.

Πρώτη δικαίωσι τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ μυστικὴ του ἀναγέννησι, μὲ τὸ θεῖο καὶ ἱερὸ Βάπτισμα. Δεύ-

τερη δικαίωσή του εἶναι ἡ μετάνοιά του, πού γίνεται με δάκρυα, με τὴ συντριβὴ τῆς καρδιάς του καὶ με τὴν θείαν ἐξομολόγησιν. Στὴν πρώτην ἐνεργεῖ μόνος του ὁ Θεός, με τὴ χάρη τοῦ θείου Βαπτίσματος, κι' αὐτὸς πού ἐπίστεψε κι' ἐβαπτίσθηκε βγαίνει ἀπὸ τὸ λουτρὸ τῆς παλιγγενεσίας του καινούργιος ἄνθρωπος, υἱοθετημένος ἀπὸ τὸ Θεό, σὰν πλάκα θεόγραφτη καὶ θεοσκάλιστη, χωρὶς ὁ ἴδιος νὰ κοπιᾷσῃ καὶ χωρὶς νὰ συνεργήσῃ σὲ τίποτα.

Στὴν ἄλλη συντρέχει μαζί με τὸ Θεὸ κι' ὁ ἄνθρωπος, με τὴν ἐπιστροφή του, καὶ πρέπει νὰ συνεργήσῃ κι' αὐτὸς καὶ ν' ἀγωνισθῇ καὶ νὰ κοπιᾷσῃ, γιὰ νὰ παρυσιασθῇ στὸ τέλος, με τὸν καθαρισμό του καὶ με τὴν ἀνάνηψή του, καινούργιος Χριστιανός, σὰν πλάκα πού ξαναχαράζεται μὲν πάλιν ἀπὸ τὸν Θεό, σκαλίζεται ὅμως κι' ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο προσεκτικὰ καὶ μ' ὅλες του τίς δυνάμεις, με ἀγῶνα μεγάλο, με σκληρὴν ἄσκησιν, με συντριβὴ καὶ κατάνυξιν βαθειά, με σταθερὴν χαρμολύπη, με προσευχὴν ἐπίμονη, με νηστεῖες ἀδιάκοπες, με ἐλεημοσύνες πλούσιες ἀνάλογα πρὸς τὰ μέσα πού διαθέτει, καὶ με δάκρυα ἀσταμάτητα.

Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, αὐτὸς πού με τὰ ἐκούσια ἁμαρτήματα του καταζοφώνει τὴν «θείαν εἰκόνα» ὕστερα ἀπὸ τὸ Βάπτισμά του, πρέπει μονάχος του καὶ με τὴν προαίρεσή του, καταβάλλοντας μεγάλους κόπους καὶ μεγάλην προσπάθειαν, νὰ ξαναλαξέψῃ πάλιν τίς λίθινες πλάκες τῆς καρδιάς του, ἂν θέλῃ νὰ τὸν ξαναβοηθήσῃ ὁ Θεός τοῦ ἐλέους καὶ τῶν οἰκτιρισμῶν νὰ τίς ξαναχαράξῃ, με τὸ παντοδύναμο χέρι του. «Λάξευσον σεαυτῶ (σὺ λάξευσον) δύο πλάκας λιθίνας καθὼς καὶ αἱ πρώται· καὶ γράψω ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ρήματα, ἃ ἦν ἐν ταῖς πλαξὶ ταῖς πρώταις» (Ἔξοδ. λδ', 1).

Ἔτσι ἀποκατασταίνεται ἡ ψυχὴ, ἔπειτα ἀπὸ τὸν συντριμμό της ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, καὶ ξαναπέρνει με τὴν μετάνοιαν τὴν πρώτη της μορφή· κι' ἔτσι ἡ θέ-

ληση καὶ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ξαναγίνονται «πλάκες καθὼς αἱ πρῶται», πλάκες Θεόγραφτες κι' αὐτές. Πλάκες ὅμως, ποὺ γιὰ νὰ τὶς ξαναεπιγράψῃ ὁ Θεὸς πρέπει, καθὼς εἶπαμε, νὰ τὶς λαξέψῃ πρῶτα καὶ νὰ τὶς περιποιηθῇ, μ' ὅλη του τὴ δύναμην, ὁ ἄνθρωπος. «Λάξευσον σεαυτῷ δύο πλάκας». Πλάκες, ποὺ δὲν ἔχουνε βέβαια τὴν ἴδια λαμπρότητα ἀπὸ τὶς πρῶτες, ποὺ τὶς κατεσκεύασεν μὲν ὁ Θεός, τὶς ἐσύντριψεν ὅμως ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ὅμως λιγώτερης ἀξίας ἀπὸ ἐκεῖνες, ἐπειδὴ κι' αὐτές μπορεῖ, μὲ συνεργὸ τὸν ἄνθρωπο νὰ τὶς ἐπιγράψῃ καὶ νὰ τὶς τελειοποιῇ ὁ Θεός· «Καὶ γράψω ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ρήματα, ἃ ἦν ἐν ταῖς πλαξὶ ταῖς πρώταις, ἃς συνέτριψας» (Ἐξοδ. λδ', 1).

Ἡ ἀρετὴ εἶναι αὐτοαγνούμενη.

Τὸν ἀληθινὸν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ ὅλοι τὸν ξέρουν, καὶ μοναχὰ ὁ ἴδιος δὲν ξέρεῖ τὸν ἑαυτό του. Ὅποιος τὸν πλησιάζει, τὸν γνωρίζει, ὁ ἴδιος ὅμως δὲν ἔχει ἐπίγνωση τῶν προτερημάτων του. Τὸ ἀκτινοβόλημα τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν χαρισμάτων του, ποὺ πηγάζουν ἀπὸ τὴ Θεοφώτιστη καὶ θεοχαρίτῳτῃ ψυχῇ του, εἶναι φανερὸ σ' ὅλους ὅσοι τὸν συναναστρέφονται, εἶναι ὅμως ἄγνωστο κι' ἀφανέρωτο στὸν ἴδιο. Οἱ ἄλλοι τὸ διακρίνουνε καὶ τὸ τιμοῦνε, καὶ τὸν δοξάζουνε. Αὐτὸς μονάχα δὲν βλέπει τίποτα καὶ νομίζει τὸν ἑαυτό του μικρὸ κι' ἀνάξιο καὶ συνηθισμένο· «Ἵμεῖς δέ, ὅταν πάντα ταῦτα ποιήσητε, λέγετε ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοί ἐσμεν». Σεῖς δέ, ὅταν τὰ κατορθώνετε ὅλα αὐτά, λέτε πῶς δὲν ἀξίζετε τίποτα (Λουκ. ιζ', 10).

Ὁ Μωϋσῆς, ὅταν ὕστερα ἀπὸ τὴν ὑπερθαύμαστη Θεοψία του κατέβηκεν, ἔπειτα ἀπὸ σαράντα ἡμέρες, ἀπὸ τὸ ὄρος, κρατῶντας στὰ χέρια του τὶς πλάκες τῆς θείας Νομοθεσίας, εἶχε τὸ πρόσωπό του δοξασμένο καὶ καταφώτιστον ἀπὸ τὶς μαρμαρυγὲς μιᾶς ὑπερφυ-

φυσικῆς ἀκτινοβολίας καὶ λαμπρότητας, σὲ τρόπο πού ὁ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφὸς του καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραὴλ καὶ οἱ Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ, δὲν μπορούσανε ν' ἀντικρύσουνε τίς ἀκτῖνες, πού ἐφωτοστεφάνωναν τὴν ὄψη του· κι' ἔμεναν ἐκστατικοὶ κι' ἐφοβούντανε νὰ τὸν πλησιάσουν. «Καὶ εἶδεν Ἀαρὼν, καὶ πάντες οἱ Πρεσβύτεροι Ἰσραὴλ... καὶ πάντες οἱ Ἄρχοντες τῆς Συναγωγῆς... καὶ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ... καὶ ἦν δεδοξασμένη ἡ ὄψις τοῦ χρώματος τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν ἐγγίσει αὐτῶ» (Ἐξοδ. λδ', 23-22).

Ὁ ἀληθινὸς δοῦλος τοῦ Θεοῦ καὶ γνήσιος ἐκτελεστής τῶν ἐντολῶν του, ἂν γυρίσῃ καμμιά φορὰ τὰ νοητικὰ του μάτια ἐπάνω του, δὲν συλλογιέται τίποτες ἄλλο, παρὰ τὰ ἐλαττώματά του καὶ τὴν ἀνημποριά του. Ἀρετὲς καὶ ἰκανότητες ἐξαιρετικὲς δὲν ἀναγνωρίζει στὸν ἑαυτό του. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ διαφορὰ τοῦ κοσμικοῦ ἀπὸ τὸν πνευματικὸν ἄνθρωπο. Ὁ κοσμικός, κι' ὅταν ἀκόμη εἶναι βυθισμένος στὴν ἀμαρτία καὶ στὴν κατασχύνη, δὲν τὸ αἰσθάνεται. Κι' ἂν ἔχῃ κάποιο προτέρημα, ὅλο αὐτὸ προβάλλει, κι' ὅλο γι' αὐτὸ μιλεῖ. Ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος ἀντίθετα, κι' ὅταν ἀκόμη εἶναι γεμᾶτος ἀπὸ δόξα κι' ἀπὸ λαμπρότητα, δὲν τὴν ξεχωρίζει. Κι' ἂν ἔχῃ κάποιον ἐλάττωμα, ὅλο σ' αὐτὸ ἔχει τὸν νοῦ του, κι' ὅλο γι' αὐτὸ μιλεῖ, μὲ θλίψη καὶ μὲ πόνο. Τὴ δύναμή του καὶ τὴ δόξα του τὴν βλέπουν οἱ ἄλλοι· αὐτὸς δὲν βλέπει τίποτες ἄλλο, παρὰ τὴν ἀσθένειά του καὶ τίς ἀδυναμίες του.

**Προθυμία τῶν Ἰσραηλιτῶν γιὰ νὰ κατασκευάσουνε
τὴ Σκηνὴ τοῦ Ἀγιάσματος.**

Οἱ Ἑβραῖοι μᾶς ἔδωκαν ἓνα ὑψηλὸ πραγματικὰ παράδειγμα ἔνθεου ζήλου καὶ μιᾶς εὐλαβικῆς καὶ φιλότιμης προσπάθειας, στὸ νὰ περικοσμήσουνε, μ' ἐξαιρετικὴν εὐπρέπεια, τὴν Σκηνὴ τοῦ Ἀγιάσματος τους.

Ὁ Μωϋσῆς τοὺς εἶπε στή σύναξη τῆς Συναγωγῆς του, ὅτι πρέπει ὁ καθένας νὰ δώσῃ, ὅτι καλὸ καὶ πολὺτιμο ἔχει καὶ μπορεῖ, γιὰ νὰ τὴν στολίσουν χρυσάφι δηλαδή, καὶ ἀσήμι, καὶ χάλκωμα, καὶ πολὺτιμα πετράδια, καὶ πορφύρες, καὶ δέρματα κατεργασμένα καὶ πολύχρωμα, καὶ ξύλα πού νὰ μὴν τὰ τρώῃ τὸ σαράκι, καὶ γενικὰ ὅτι μπορεῖ ὁ καθένας κι' ὅτι προαιρεῖται, σύμφωνα μὲ τὴν κατάστασή του καὶ τὴ δύναμή του.

Εἶπε ἀκόμη, πὼς κάθε τεχνίτης καὶ κάθε ἐμπειροτέχνης καὶ εἰδικὸς σ' ὁποιαδήποτε δουλειά, πρέπει νὰ προσφέρουν πρόθυμα τὰ ἐργαλεῖά τους καὶ τὴν τέχνη τους, γιὰ νὰ κατασκευάσουνε καὶ νὰ στολίσουνε τὴ Σκηνή, καὶ τὴν Κιβωτό, καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη, καὶ τὰ ἄμφια τῶν Ἱερέων, καὶ γενικὰ καθετὶ πού εἶναι χρήσιμο στή θεία καὶ νομικὴ λατρεία. Κι' ὅτι τὸν ἐπρόσταξε γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς ἐπάνω στὸ ὄρος.

Ποιά ἦτανε λοιπὸν ἡ ἀνταπόκριση τοῦ λαοῦ; Ἦτανε τόσο μεγάλη καὶ τόσο θερμή, πού ἀντὶ νὰ χρειασθῆ νὰ τοὺς τὸ ξαναειπῆ, ἐχρειάσθηκεν ἀντίθετα νὰ τοὺς ἀνακόψῃ τὴν προθυμία τους, καὶ νὰ στείλῃ κήρυκες σ' ὅλη τὴν Παρεμβολή, πού νὰ διαλαλήσουν, ὅτι πρέπει, ἄντρες καὶ γυναῖκες νὰ σταματήσουνε καὶ νὰ βάλουνε σύνορο στήν ὑπερβολικὴ τους φιλοτιμία· γιὰτὶ ἐπερίττειαν τὰ περισσότερα, καὶ δὲν ἦτανε ἀνάγκη οὔτε νὰ προσφέρουνε τίποτες ἄλλο, οὔτε καὶ νὰ κοπιάσουνε περισσότερο. «Καὶ προσέταξε Μωϋσῆς καὶ ἐκήρυξαν ἐν τῇ Παρεμβολῇ, λέγοντες: Ἄνθρωποι καὶ γυναῖκες ἐργαζέσθωσαν εἰς τὰς ἀπαρχὰς τοῦ Ἁγίου καὶ ἐκωλύθη ὁ λαὸς ἔτι προσφέρειν» (Ἐξοδ. λστ', 6).

Εἶναι πραγματικὰ ἀξιοθαύμαστο αὐτό· καὶ ἴσως τὸ πρῶτο ἀπ' ὅλα παράδειγμα ἀνθρώπων, πού ἐφάνερωσαν τόσο ζῆλο καὶ τόση θεοσέβεια γιὰ ἱερὰ κατασκευὰς κι' ἔδειξαν τόση προθυμία γιὰ ἀφιερώσεις, ὥστε νὰ χρειασθῆ νὰ τοὺς διαλαλήσουν, μὲ δημόσιους κήρυκες, νὰ σταματήσουνε νὰ παραδίνουνε, γιὰ ἱερὰ

Ἵστερα ἀπὸ πενήντα χρόνια

**Ἡ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ
ΠΡΟΗΤΟΙΜΑΣΕ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΚΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟΣ ΚΛΗΡΟΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ**

Θυσίαι καὶ δλοκαυτώματα ἡρωϊκῶν κληρικῶν

Ἡ Ἑλλάς ὀλόκληρη ἐώρτασε πρὶν ἀπὸ ὀλίγες ἡμέρες τὰ πενήντα χρόνια μιᾶς μεγάλης νίκης της. Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς εἰσήρχετο νικηφόρος στὴν πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας καὶ ἐν συνεχείᾳ συνετρίβοντο τὰ δεσμὰ μιᾶς μακροχρόνιας ὑπουδουλώσεως μεγάλου μέρους τοῦ ἔθνους. Ἐπεφταν κάστρα, ὁ ἐχθρὸς ἔφευγε πανικόβλητος καὶ ὑψώνετο παντοῦ ἢ γαλανόλευκη ἀντικαθιστῶντας τὴν ἡμισέληνο. Ὁ σταυρὸς ἄπλωνε παντοῦ τὴν νίκην ποῦ ἐδωροῦσε κατὰ τῶν βαρβάρων κατακτητῶν καὶ χαρμόσυνα ἤχοῦσαν οἱ καμπάνες χαιρετίζοντας τὴν ἀνάστασι ἐνὸς μεγάλου μέρους τῆς ἀλύτρωτης φυλῆς. Ἡ Μακεδονία μὲ τὴν ἱστορία της καὶ τὴν ἑλληνικὴν της ψυχὴν, ποῦ ἔμεινε ἀκλόνητη σὲ ὀλόκληρο τὸ πέρασμα τῆς σκλαβιάς, ξανάβρισκε τὴν ἐλεύθερη μορφή καὶ ζωὴ της. Ξυπνοῦσαν οἱ θρύλοι καὶ αἱ παραδόσεις της, ξαναζωντάνευε τὸ Βυζάντιο στὴν ἱστορικὴ της πρωτεύουσα καὶ ὁ λαὸς ἀνέπειπε νικητηρίους ὕμνους καὶ εὐχαριστηρίους παιᾶνας πρὸς τὴν ὑπέρμαχον τῶν Ἑλλήνων ἀγωνιστῶν τῆς ἐλευθερίας Ἀειπάρθενον Θεοτόκον καὶ πρὸς τὸν πολιούχον τῆς Θεσσαλονίκης τροπαιοφόρον καὶ μεγαλομάρτυρα, τὸν ἅγιον Δημήτριον. Δοξολογίαι εἰς τὶς ἐκκλησίαις της καὶ γονυκλινεῖς κλῆρος καὶ λαὸς ἐζοῦσαν τὶς μεγαλεῖτερες καὶ ἱερώτερες στιγμῆς

χρήση, ὅτι εἶχανε. Καὶ μάλιστα, ὅταν καλολογιάση κανεῖς, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἦσαν χωρὶς πατρίδα καὶ χωρὶς πολιτεία, κι' ἐγύριζαν μέσα στὶς ἐρημίαις, χωρὶς νὰ ξέρουνε οὔτε ποῦ οὔτε πότε θὰ καταλήξουνε καὶ θ' ἀποκατασταθοῦνε κάποτε. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ εἶπα, ἀξιοθαύμαστο παράδειγμα ζήλου, θεοσέβειας καὶ πίστεως. Καὶ ἴσως μοναδικόν. Κι' ἀσφαλῶς σπανιώτατο.

Μετάφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

των. Ἡ νίκη τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης ἡμέρας πού συνέπιπτε μέ τήν μνήμην τοῦ συμμάχου καί πολιούχου ἀγίου τῆς μακεδονικῆς πρωτεύουσας ὠλοκλήρωνε τήν νίκην καί ἐνός ἄλλου μεγάλου ἀγῶνος πού ὑπῆρξε ὁ πρόδρομος τῆς ἐλευθερίας τῆς Μακεδονίας, τῆς Ἡπείρου καί τῶν κυριωτέρων μεγάλων νησιῶν τοῦ Αἰγαίου. Στήν σκέμι ὄλων ἐζωντάνευε ἡ ἱστορία τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος καί ἐτελεῖτο νοερόν μνημόσυνο εἰς μνήμην τῶν ἡρωϊκῶν μακεδονομάχων πού εἶχαν ὑψώσει τήν ἰδέαν τῆς πατρίδος καί τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐλληνικῆς ἐπάνω ἀπό τήν ζωήν τους καί προσέφεραν τήν ζωήν των αὐτήν ὀλοκαύτωμα εἰς τόν βωμόν τοῦ καταδυναστευομένου ἔθνους. Βουνά καί φαράγγια μακεδονικά εἶχαν ἐξαγιασθῆ μέ αἶμα τῶν ἡρώων ἀγωνιστῶν πού εἶχαν προετοιμάσει τόν μέγαν ἀγῶνα καί τήν περίλαμπρον νίκη πού ἐώρτασε ἐδῶ καί λίγες ἡμέρες ὀλόκληρη ἡ φυλή. Ἀγῶνες σκληροί καί ἄτεγκτοι καί πολεμοῦσε ὁ λαός, ἄνδρες καί γυναῖκες, μέ τόν κλῆρο ἐπὶ κεφαλῆς. Ἐνα ἀπό τὰ λαμπρότερα ἔπη τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ὁ μακεδονικός αὐτός ἀγῶνας πού ὁ πρῶτος σπινθήρας του ἀναψε στά χίλια ἐννιακόσια γιά νά τερματισθῆ στήν πραγματικότητα τήν ἡμέρα πού κάτω ἀπό τίς χαρμόσυνες καμπανοκρουσίες ἐδόνησαν τήν ἀτμόσφαιραν καί οἱ ἦχοι τοῦ Σολωμικοῦ ὕμνου.

*

Στό νοερό αὐτό μνημόσυνο τῆς φυλῆς τήν μεγάλην αὐτή ἡμέρα τῆς νίκης ὁ κλῆρος ἦταν φυσικό νά καταλάβῃ τήν πρώτη θέσι. Συνεχίζοντας παραδόσεις χρονολογούμενες ἀπό τῆς ἐποχῆς τῆς μεγάλης θυσίας τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου καί τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας πού ὑψωσαν τὸ λάβαρο τῆς Ἁγίας Λαύρας καί ἔβαψαν κατόπιν μέ αἶμα τὸ τίμιο ράσο τους, καί οἱ κληρικοί τῶν ὑποδουλωμένων μακεδονικῶν περιοχῶν ὑψωσαν τὸ ἀνάστημά τους καί ἐστάθηκαν εἰς τὸ ὕψος τῆς ἐθνικῆς καί χριστιανικῆς των ἀποστολῆς. Ἦσαν οἱ ἀλλόθρησκοι κυρίαρχοι τῆς Μακεδονίας, ἐχθροὶ περισσότερο ὅμως ἀπ' αὐτούς ἦταν οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ ἀντίπαλοι, οἱ βούλγαροι. Καί οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ ἀσπονδότεροι καί σκληρότεροι. Πολεμοῦσαν μέ ὄπλα καί δολιότητα. Καί ὁ μακεδονικός ἀγὼν πού προηγῆθη τοῦ ἀγῶνος πού ἐστέφη πρὶν ἀπὸ πενήντα χρόνια μέ τήν νίκην καί τήν ὀλοκληρωτικὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας ἦταν λυσσώδης πόλεμος μεταξύ βουλγάρων συμμοριτῶν ἀναρτῶν—τῶν κομιτατζήδων καί τῶν νομίμων δικαιοῦχων τοῦ μακεδονικοῦ ἔδαφους, τῶν Ἑλλήνων.

Ἐλληνες ἀρχιερεῖς καί κατώτεροι ἱερωμένοι κατωχύρωσαν μέ

τὸν ἡρωϊκὸν κλοιὸν ποῦ ἐσχημάτισαν, μὲ τὴν πίστιν των πρὸς τὰ πεπρωμένα τῆς φυλῆς καὶ μὲ τὴν ἀποφασιστικότητά των νὰ προασπίσουν τὴν ἑλληνικότητα τῆς Μακεδονίας, τὸν ἀγῶνα ποῦ ἐξάπेलυσαν οἱ ὕπουλοι χριστιανοὶ ἐχθροὶ ἐναντίον τῶν ἑλλήνων. Σύμμαχοι τῶν ἐπιβουλευομένων τὴν ἑλληνικότητα τῆς Μακεδονίας καὶ οἱ ἀλλόπιστοι κατακτητὲς τῆς, ἡ ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία. Εἰς τὴν σύγκρουσι τῶν δύο μεγάλων χριστιανικῶν παρατάξεων— ἑλλήνων πατριαρχικῶν καὶ βουλγάρων ἐσαρχικῶν — οἱ ὀθωμανοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διέβλεπαν τὴν ἀσφάλειαν τῆς κυριαρχίας των. Συμπαθοῦντες τοὺς βουλγάρους ποῦ ἀπεδείχθησαν πάντοτε, καὶ μέχρι σήμερον ἀκόμη, ἀμετανόητοι καὶ ἀλύγιστοι ἐχθροὶ των, εἶχαν ταχθῆ κατὰ τοῦ ἀγῶνος τῶν ἑλλήνων.

Εἰς ἓνα διμέτωπον ἀγῶνα οἱ Ἕλληνες μακεδονομάχοι ἀντέτασσαν τὴν ἡρωϊκότητα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς αὐτοθυσίας των. Δὲν ἔστηναν παγίδες θανάτου αὐτοί. Ἐπολεμοῦσαν ὡσὰν ἄνδρες ἥρωες καὶ γενναῖοι μὲ τὸ ράσον ἀνεμιζόμενον καὶ ἀγωνιζόμενον ἡρωϊκῶς ἐπὶ κεφαλῆς. Ἀπὸ τὴν Ξάνθην καὶ τὴν Καβάλαν ἕως τὸ Μοναστήρι καὶ πέραν ἀκόμη πρὸς τὴν Κορυτσά εἶχε ἀνοιχθῆ ἓνα μέτωπον ἀγῶνος μὲ τὰ βουνὰ γύρω τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας ποῦ ροβολοῦσαν ἀπὸ τὶς κορυφῆς καὶ τὶς πλαγιῆς Ἕλληνες πολεμιστὲς ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Τὸ Μοναστήριον, ἔδρα τῆς Μητροπόλεως Πελαγονίας, ἐστάθηκε ἀπὸ τοὺς πρώτους προμαχῶνας τοῦ μακεδονικοῦ ἀγῶνος. Εἶχε ὑψώσει τὸ ἀνάστημα, τὴν πίστιν του καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν του ὁ μητροπολίτης Ἰωακείμ Χορόπουλος καὶ διέγραψε μίαν γραμμὴν ποῦ τὴν ἐμιμήθη ἓνας μέγανος ἀριθμὸς κληρικῶν παντὸς βαθμοῦ. Πρωτοπόρος τοῦ μακεδονικοῦ αὐτοῦ ἀγῶνος ποῦ δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ τὸν συνεχίσῃ ὅπως τὸν εἶχε ὄραματισθῆ καὶ τὸν εἶχε σχεδιάσει εἰς τὴν φαντασίαν καὶ τὴν ἡρωϊκὴν του καρδιά. Κατόπιν τουρκικῆς πιέσεως τὸν ἀνεκάλεσαν ὡς συνοδικὸν ἀρχιερέα τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Ἀλλὰ ἄφησε τὰ ἴχνη μιᾶς ἐθνοπρεποῦς καὶ γενναίας δράσεως τὴν ὁποίαν ἀκολούθησαν ἄλλοι μακεδόνες ἱεράρχαι. Ὁ μητροπολίτης Καστορίας Γερμανὸς Καραβαγγέλης ὑπῆρξε ὁ ὑπ' ἀριθμὸν 1 μακεδονομάχος ἱεράρχης. Ἐγκαταλείψας τὸ ἀριστοκρατικὸν Πέραν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου ἦταν ἐπίσκοπος, ἔφθασεν κατόπιν ἀνωτέρας ἐπιταγῆς εἰς τὴν νέαν ἐπαρχίαν του τὴν Καστοριά εἰς μίαν ἐποχὴν ἀναταραχῆς καὶ ἀνέλαβεν ἀμέσως τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ βουλγαρικοῦ ἀνταρτισμοῦ. Διέθεσεν τὴν νεανικότητα, τὴν εὐψυχίαν καὶ τὴν πίστιν του εἰς τὴν προσπάθειάν του αὐτὴν καὶ ἡ Καστοριά ἔγινε τὸ κέντρον τοῦ μακεδονικοῦ ἀγῶνος. Γύρω ἐμαί-

νετο ἡ ἀγριότης τῶν ὑπούλων ἀντιπάλων. Ὁ μητροπολίτης Γερμανὸς Καραβαγγέλης ἀντιμετώπισε τοὺς δόλους, τὰς παγίδας καὶ τὸν θάνατον, ἀλλὰ στάθηκε ἥρωικὰ πάντοτε καὶ κατέστη τὸ σύμβολον ἑνὸς ἡρωϊσμοῦ καὶ ἀγωνιστοῦ καὶ συνεχιστοῦ τῆς παραδόσεως τοῦ ράσου, τὸ ὁποῖον καθηγιασθῆ μετὰ τὸ αἷμα τῶν κληρικῶν τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ φοβερὸς Τσακαλαρῶφ, ὁ Μῆτρο-Βλάχωφ, ὁ παπᾶ-Τραϊκῶφ, ὁ Γκουράνωφ ἔλυμαίμοντο τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ ἐποτίζετο ἡ μακεδονικὴ γῆ μετὰ ἐλληνικὸ αἷμα. Ἕλληνες δάσκαλοι καὶ ἱερεῖς ἐδολοφονοῦντο στὰ γύρω χωριά καὶ ὅσοι δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν ἀγριότητα τῶν κομιτατζήδων κατέφευγον εἰς τὴν μητρόπολι Καστορίας, ὅπου εὗρισκαν τὴν προστασίαν τοῦ μητροπολίτου. Μιὰ ἄλλη χορεία ἀρχιερέων ὅπως οἱ μητροπολίτες Κορυτσᾶς, Μογλενῶν τῆς Φλωρίνης, Βερροίας, Ναούσης καὶ οἱ ἱεράρχαι τῆς Δράμας — ὁ ἔθνομάρτυς τῆς Σμύρνης Χρυσόστομος— ὁ Ξάνθης Ἰωακείμ Σγουρὸς καὶ ὁ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος εἰς τὴν Καβάλαν Σπυρίδων Βλάχος, ὁ κατόπιν μητροπολίτης Ἰωαννίνων καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἀργότερα, ὑπῆρξαν ἀπὸ τὰ κυριώτερα καὶ μαχητικώτερα στελέχη τοῦ μακεδονικοῦ αὐτοῦ ἀγῶνος ποὺ προητοίμασε τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τὸν ἐλληνικὸν ἀπελευθερωτικὸ στρατό. Ἐξαιρετικὴ δρᾶσι ἀνέπτυξε κατὰ τὸν Μακεδονικὸν αὐτὸν ἀγῶνα καὶ ὁ τότε νεαρὸς κληρικὸς καὶ νῦν Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομος, ἀγωνιζόμενος εἰς τὴν περιοχὴν Δράμας μετὰ τὸν Ἰωνα Δραγοῦμη καὶ μετὰ ἄλλους σημαίνοντας παράγοντας τοῦ ἀγῶνος. Σελίδες φωτεινῆς ἢ ἥρωικῆς δρᾶσις τῶν ἥρωϊκῶν αὐτῶν μακεδονομάχων ἀρχιερέων πλαισιοιμένον ἀπὸ ἕνα πλῆθος ἄλλο ἱερέων ποὺ ὁ καθεὶς των προσέφερε ὑπηρεσίας μέχρι καὶ τῆς ζωῆς των, διὰ νὰ γιγαντώσουν τὸ βᾶθρο ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον ὑψώθηκε καὶ ἐστηρίχθη ἀκλόνητο τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας, κάτω ἀπὸ τοὺς κλώνους τοῦ ὁποῖου ἐδῶ καὶ πενήντα χρόνια ἀναπνέει σήμερον καὶ πανηγυρίζει ἡ Μακεδονία.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

**Τὰ πνευματικά χαρίσματα εἶναι μεγαλύτερα
ἀπὸ τὶς θαυματουργίες. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.**

Μ' ἐρωτᾷς, Πέτρο, ἂν μποροῦνε νὰ υπάρξουνε καὶ στοὺς καιροὺς μας αὐτοὺς ἄνθρωποι πού, σὰν τοὺς ἁγίους Πατέρες μας, νὰ κάνουνε θαύματα; Ἐγὼ λοιπὸν δὲν ἔχω καμμιάν ἀμφιβολία, πὼς καὶ σήμερα ἀκόμη υπάρχουνε στὸν κόσμον πολλοὶ τέτοιοι· κι' οὔτε μποροῦμε νὰ βγάλουμε τὸ συμπέρασμα πὼς δὲν υπάρχουνε, ἐπειδὴ δὲν θαυματουργοῦνε. Γιατὶ ἀπόδειξη καὶ φανέρωμα μιᾶς ἔνθεης ζωῆς δὲν εἶναι οἱ θαυματουργίες, ἀλλὰ ἡ δύναμη τῶν ἔργων. Τὸ ξέρεις καλά, πὼς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἦτανε ὡς πρὸς τὴν Ἀποστολικὴ σειρὰ καὶ τάξιν ἰσότιμος καὶ ἰσάδελφος μὲ τὸν κορυφαῖο Πέτρο: Κι' ὅμως, ὅπως τὸ ξέρεις ἐπίσης καλά, ὁ Πέτρος ἐπερπάτησε μὲ τὰ πόδια του ἐπάνω στὴ θάλασσα, ἐνῶ ὁ Παῦλος ἐναυάγησε. Ὡς πρὸς τὴ θαυματουργικὴ λοιπὸν δύναμη δὲν στέκονται καὶ οἱ δύο τους στὴν ἴδια μοῖρα. Τὰ ἀξιώματά τους ὅμως στοὺς οὐρανοὺς εἶναι ἀπαράλλακτα καὶ γιὰ τοὺς δύο.

Πέτρος

Ἔτσι εἶναι πραγματικά, ὅπως τὸ λές. Κι' ἐγὼ τοῦλάχιστον, ὡς πρὸς τὰ θαύματα, βρίσκω πὼς τὸ μεγαλύτερο ἀπ' ὅλα εἶναι, τὸ ν' ἀναστήσῃ κανεὶς ἓνα πεθαμένο, καὶ νὰ τὸν ξαναφέρῃ στὴ ζωὴ.

Γρηγόριος

Ἄν βέβαια λογαριάζουμε αὐτὰ μονάχα πού βλέπομε μὲ τὰ μάτια μας, συμφωνῶ κι' ἐγὼ μαζί σου, Πέτρο, πὼς αὐτὸ βέβαια εἶναι τὸ μεγαλύτερο. Ἄν ὅμως λογαριάσουμε καὶ καλοζυγιάσουμε κι' αὐτὰ πού δὲν τὸ βλέπομε, τότε, φαίνεται πὼς ὑπερέχει θαυμαστὰ καὶ πὼς εἶναι πολὺν μεγαλύτερο ἀπ' ὅλα τὸ θαῦμα τοῦ θείου κηρύγματος, πού κατορθώνει ἀντὶ ν' ἀναστήσῃ ἓνα νεκρὸ, νὰ ξαναφέρῃ στὸ δρόμον τοῦ Θεοῦ ἓναν ἁμαρτωλό. Γιατὶ μὲ τὸ πρῶτο, ἀνασταίνεται ἓνα σῶμα φθαρτὸ πού εἶχε νεκρωθῆ, ἐνῶ μὲ τὸ δεύτερο, ἀνασταίνεται μιὰ ψυχὴ πού εἶναι αἰώνια. Καὶ θὰ σοῦ προβάλλω καὶ θὰ σοῦ θυμίσω δύο πρόσωπα, πού σ' αὐτὰ θὰ μπορέσης νὰ ἐκτιμήσης καὶ νὰ καταλάβῃς καλά, πού θαῦμα εἶναι μεγαλύτερο κι' ἐξαισιώτερο· τὸν Λάζαρο, δηλαδὴ πού ὁ Κύριος τὸν ἀνάστησε σωματικά ἐκ νεκρῶν, καὶ τὸν Παῦλο, πού τὸν ἀνάστησε πνευματικά ἀπὸ τὸ θάνατον τῆς ἁμαρτίας. Τί ἀπόγινεν λοιπὸν ὁ Λάζαρος καὶ ποιά ἦτανε ἡ δύναμὴ

του, ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀνάστασή του, δὲν μᾶς λείπει τίποτα τὸ εὐαγγέλιο. Ἐπειτα ὁμως ἀπὸ τὴν ἀνάσταση τῆς ψυχῆς τοῦ Παύλου, ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου δὲν μπορεῖ νὰ χωρέσῃ τὴν ὑπερθαύμαστη δύναμη τοῦ ἁγιασμένου του κηρύγματος. Πῶς οἱ σκληρότατοι ἐκεῖνοι διαλογισμοὶ του μετεστραφήκανε σὲ τρισευγενικὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ σ' ἀκρότατην εὐσέβειαν· πῶς, αὐτὸς ποὺ ἐχαιρόντανε προτῆτερα, ὅταν ἔθανάτωνε χριστιανούς, τώρα ἐπιθυμοῦσε νὰ χύσῃ τὸ αἷμα του καὶ ν' ἀποθάνῃ γιὰ τοὺς ἀδελφούς του· πῶς, αὐτὸς ποὺ ἦτανε γεμᾶτος ἀπὸ σοφία καὶ ποὺ ἤξερε θαυμάσια ὀλόκληρη τὴν Παλαιὰ Γραφή, ἔλεγε τώρα, πῶς δὲν ξέρει τίποτες ἄλλο, παρὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, κι' αὐτὸν «ἔσταυρωμένον», καὶ πῶς αὐτὸς εἶναι ὁ τελευταῖος καὶ ὁ ἐλάχιστος ἀπὸ τοὺς μαθητές· πῶς, ἐνῶ ὑψώθηκε τὸ πνεῦμα του ἕως τοὺς ἑβδόμους οὐρανοὺς, καταδεχόντανε νὰ βλέπῃ, μὲ συμπάθεια, τὸ συζυγικὸ του χρέος. Αὐτὸς, ποὺ μὲ τὸν νοῦ του ἀναστρεφόντανε μὲ τὴν χορωδίαν τῶν Ἀγγέλων, δὲν παράλιπε νὰ φροντίζῃ καὶ γιὰ τὴν ὑλικὴν ἀνάγκην. Ἀπὸ αὐτὸ λοιπὸν τὸ ἐξάσιο θαῦμα, εἶναι πᾶρα πολὺ μικρότερο, πιστεύω, τὸ ν' ἀναστήσῃ κανεὶς ἐκ νεκρῶν ἕνα πεθαμένον· ἐκτὸς ἂν βέβαια, μὲ τὴν ζωοποίηση τῆς σάρκα, ἀναστηθῇ καὶ τὸ πνεῦμα· καὶ μὲ τὴν ἐξωτερικὴν θαυματουργίαν, ζωοποιηθῇ καὶ ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθρωπος.

Πέτρος

Ἐκατάλαβα τέλεια, πόσο μεγαλύτερον εἶναι τὸ θαῦμα αὐτὸ ἀπὸ ἐκεῖνο. Γι' αὐτὸ κι' ὁ μέγας Ἀντώνιος ἔλεγε, ὅτι δὲν πρέπει κανεὶς νὰ καυχίεται γιὰ τὸ ὅτι βγάζει δαιμόνια, οὔτε καὶ νὰ ὑπερηφανεύεται γιὰ τὴν ἰατρικὴν ποῦ κάνει, καὶ νὰ καταφρονῶ αὐτοὺς ποὺ δὲν ἔχουνε τὴν δύναμην αὐτῆ. ἀλλὰ, ἂν πραγματικὰ θέλῃ νὰ ὠφεληθῇ, νὰ ζητᾷ νὰ μάθῃ ποιὸς εἶναι ὁ τρόπος τῆς ζωῆς τους καὶ τῆς ἀσκήσεώς τους. Καὶ ἢ νὰ τὸν μιμῆται, καὶ νὰ τὸν ἔχη σὰν ὑπόδειγμα, ἢ νὰ τὸν ἐπαινῶ καὶ νὰ προσπεθῇ νὰ τοῦ γίνεταί χρησίμος. Γιατί τὸ νὰ κάνῃ κανεὶς θαύματα, δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν δικὴν του δύναμην, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν χάριν καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ Χριστοῦ, ποὺ ἔλεγε στοὺς μαθητές του· «νὰ μὴ χαίρεσθε, γιὰτὶ σὰς ὑποτάσσονται τὰ πνεύματα, ἀλλὰ γιὰ τὸ ὅτι εἶναι γραμμένα τὰ ὀνόματά σας στοὺς οὐρανοὺς». Γιατί τὸ τελευταῖο αὐτὸ εἶναι ἀπόδειξις καὶ σημάδι ἀρετῆς· τὸ δὲ νὰ βγάζῃ κανεὶς δαιμόνια εἶναι παραχώρησις τοῦ Σωτήρα μας. Γι' αὐτὸ, σ' ἐκείνους ποὺ ἐκαυχόντανε, ὄχι γιὰ τὸν ἐνάρετο βίον τους ἀλλὰ γιὰ τὴν θαυματουργίαν ποὺ ἔκαναν, κι' ἔλεγον «Κυρίε μου δὲν ἐβγάσαμε, μὲ τὴν χάριν τοῦ ὀνόματός σου δαιμόνια καὶ δὲν ἐκάναμε λογιῆς λογιῆς θαύματα;» ἀποκρίθηκε· «Ἀμήν, ἀμήν, σὰς λέγω πῶς δὲν σὰς ξέρω· γιὰτὶ κανεὶς δὲν κρίνεται, γιὰτὶ δὲν ἔβγαλε δαιμόνια,

τή γιατί δὲν ἐπροφῆτεψε, ἀλλὰ ὁ καθένος θὰ κριθῆ, ἂν ἐφύλαξε γνήσια τὴν πίστη του κι' ἂν ἐτήρησε τ.ς ἐντολές τοῦ Θεοῦ». Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ πολυπραγμονοῦμε γι' αὐτά, ἀλλὰ ν' ἀγωνιζώμαστε ν' ἀρέσωμε στὸ Θεὸ μὲ τὴν καλή μας συμπεριφορά· καὶ νὰ προσευχώμαστε πάντα νὰ μᾶς βοηθῆ νὰ νικήσωμε τὸν Σατανᾶ.

.....
"Ἀκουσε λοιπὸν, Πέτρο, νὰ σοῦ διηγηθῶ καὶ τὶς παρακάτω ἱστορίες. Κάποτε πού ὁ ἅγιος Παλάμωνας ἔκανε ἀγρυπνία μαζί μὲ τὸν μαθητὴ του τὸν Παχώμιο καὶ εἶχανε ἀνάψει γιὰ νὰ ζεσταθοῦνε φωτιά, ἐπῆγε κάποιος ἀδελφὸς πού ἦτανε ξενοχωρίτης καὶ τοὺς ἐζήτησε νὰ μείνῃ κοντά τους. Κι' ὁ Παλάμωνας τὸν ἐδέχθηκε. "Υστερα λοιπὸν ἀπὸ λίγο, σηκώθηκε ὄρθιος καὶ εἶπε — «Ὅποιος ἔχει πραγματικὴ πίστη μέσα του, ἄς πάη νὰ σταθῆ ξυπόλυτος ἐπάνω στὰ κάρβουνα αὐτά, καὶ νὰ λήη κατὰ λέξιν, τὸ Εὐαγγέλιο».

Ὁ Γέροντας λοιπὸν ἐκατάλαβε, πὼς τὸν ἔχει κυριέψει ἡ ἀποκοτιά τῆς ὑπερηφάνειας καὶ τὸν ἐπιτίμησε, λέγοντάς του. «Πάψε νὰ παραλογιάζεσαι, ἀδελφέ μου, καὶ νὰ λὲς τέτοιες ἀνοησίες· γιατί βρῖσκεσαι, χωρὶς ἄλλο, ὄχι σὲ σωστὸ δρόμο». Αὐτὸς ὅμως, ἀντὶς γιὰ νὰ συνέλθῃ, περηφανεύθηκε περισσότερο· καὶ σηκώθηκε, χωρὶς κανεὶς νὰ τοῦ εἰπῆ τίποτε, κι' ἐπῆγε κι' ἐπυροβότησεν ἐπάνω στὰ κάρβουνα· κι' ὁ Θεὸς τὸ θέλησε νὰ παραβλέψῃ τὴν δαιμονικὴ συνέργεια, καὶ νὰ μὴν πάθῃ τίποτα ἀπὸ τὴ φωτιά. Αὐτὸ ὅμως ἐγένηκεν ἀφορμὴ νὰ δυναμώσῃ ἀκόμη περισσότερο ἡ ἀποκοτιά του, σύμφωνα μὲ τὰ λόγια τῆς Γραφῆς, πού λέει «πρὸς τοὺς σκολιούς, σκολιάς ὁδοὺς ἀποστελεῖ ὁ Θεός». Καὶ τὴν ὥρα πού ἔφευγε ἀπὸ τὸ ἀσκηταριὸ τους τοὺς ἐκοροΐδευε καὶ τοὺς ἔλεγε· «Ποῦ εἶναι λοιπὸν ἡ πίστη σας»;

"Ὅταν λοιπὸν τὸν εἶδεν ὁ Σατανᾶς, πὼς ἦτανε βυθισμένος κυριολεκτικὰ στὴν πλάνη του καὶ στὴν ἀποκοτιά του, κι' ὅτι ἦτανε πλέον κατὰδικός του, μετασχηματίσθηκε σὲ μιὰν ὁμορφὴ γυναῖκα, πού φοροῦσε λαμπρὰ φορέματα, κι' ἐπῆγε κοντά του. Στάθηκε λοιπὸν ἔξω ἀπὸ τὸ κελλί του κι' ἐκτύπησε διακριτικὰ τὴν πόρτα του. Κι' ὅταν τὴν ἀνοιξε, τοῦ εἶπε — Συμπάθησέ με, Γέροντά μου, πού σ' ἐνοχλῶ. "Ἀλλὰ κάποιοι πού τοὺς χρωστῶ μερικὰ χρήματα μ' ἐνοχλοῦνε καὶ μὲ κνηγᾶνε διαρκῶς. Κι' ἐπειδὴ δὲν ἔχω νὰ τοὺς τὰ δώσω, φοβοῦμαι ἢ ἄμοιρη, μήπως κινδυνέψω... Γι' αὐτό, ἐλέησέ με, καὶ δέξου με γιὰ λίγο στὸ κελλί σου... Ὁ Θεὸς μὲ στέλνει σ' ἐσένα. Λυπήσου με, Γέροντά μου...

Κι' αὐτὸς, πού ἀπὸ τὴν παραζάλη τοῦ μυαλοῦ του δὲν μπόρεσε νὰ ξεχωρίσῃ ποιὸς ἦτανε αὐτὸς πού τοῦ μιλοῦσε, τὴν ἐδέχθηκε. Κι' ὁ Σατανᾶς, πού εἶχε καταλάβει καλὰ τὴ ροπή του πρὸς τὴν κακία

καὶ τὴν ἀμαρτία, τοῦβαλε μέσα του ἐπιθυμίες αἰσχροῦς, καὶ νικη-
μένος ἀπὸ αὐτὲς ἐλόγιασε νὰ πέσῃ σὲ ἀμαρτία μαζί της.

Μόλις ὁμως τὴν ἐπλησίασε, τὸν ἐταρακούνησε παρευθὺς καὶ τὸν
ἔρριξε κατὰχαμα· κι' ἔμοιαζε σὰν νεκρός.

Ἔστερα λοιπὸν ἀπὸ κάμποσες ἡμέρες συνέφερε κι' ἦλθε στὰ
σύγκαλά του, κι' ἀπόκτησε συναίσθηση τῆς παραλόγιασής του.
Ἐπῆγε λοιπὸν στὸν ἅγιο Παλάμωνα καὶ τοῦ εἶπε μὲ κλάματα καὶ
μὲ συντριβή· —Τὸ ξέρω, Γέροντά μου, τὸ φταίξιμό μου καὶ πὼς ἀτός
μου καὶ μοναχός μου ἔγινα ἡ ἀφορμὴ τοῦ χαμοῦ μου. Γιατὶ πολλές
φορὲς μ' ἐσυμβούλεψες, Πατέρα μου, καὶ δὲν θέλησα ὁ ἀνέμουαλος νὰ
σ' ἀκούσω. Μὰ συγχώρησέ με, καὶ δός μου τὴν ἅγιαν εὐχή σου καὶ
βοήθησέ με, Πατέρα μου, νὰ σωθῶ, γιατί ἄλλοιώτικα θὰ κινδυνέψω
ν' ἀφανισθῶ ἀπὸ τὸν Σατανᾶ.

Κι' ἐνῶ δὲν εἶχεν ἀποτελειώσει ἀκόμη καλὰ-καλὰ τὰ λόγια
του καὶ τὰ θερμοπαρακάλια του, πού ὅσοι τ' ἄκουσαν τὰ
ἐσυμπόνεσαν κι' ἐδάκρυσαν, τὸν ἐκυρίεψε ξαφνικὰ τὸ ἀκάθαρ-
το δαιμόνιο, κι' ἐπήδησεν ἔξω ἀπὸ τὸ κελλί· καὶ τρέχοντας ἐπῆρε
κυριολεκτικὰ τὰ βουνὰ κυνηγημένος ἀπὸ τὸν Σατανᾶ. Ἐφθασε
λοιπὸν σὲ μιὰ πολιτεία, πού τὴν ἔλεγαν Πάνος, κι' ἐκεῖ, ὕστερα ἀπὸ
λίγο καιρό, ὁ δαίμονας τὸν ἔρριξε μέσα σ' ἕνα καμῖνι κάποιου λου-
τροῦ, κι' ἐγίνηκε στάχτη ἀπὸ τὶς φλόγες κι' ἀπὸ τὴ φωτιά του.

Ἐπῆγανε κάποτε στὸ Μοναστήρι πού ἡγουμένειεν ὁ ἅγιος Πα-
χώμιος μερικοὶ σιζιτικὸι ἀσκητὲς πού ἦτανε ντυμένοι μὲ τρίχινα
φορέματα, καὶ κρύβανε μ' αὐτὰ τὸ λύκο πού εἶχανε μέσα τους.
Ἐκτυπήσανε λοιπὸν τὴν ἐξώπορτα, κι' ἔλεγαν στοὺς ἀδελφοὺς πού
πήγαιε νὰ τοὺς ἀνοίξουνε, πὼς εἶναι ἀποσταλμένοι ἀπὸ τὸ Θεό,
νὰ ἰδοῦ.ε τὸ μεγάλο τους Ἠγούμενο — Πηγαίνετε λοιπὸν νὰ τοῦ
εἰπῆτε, πὼς ἂν εἶναι πραγματικὰ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ κι' ἔχη πεποί-
θηση πὼς τὸν εἰσακούει, νάρθῃ καὶ νὰ πᾶμε μαζί καὶ νὰ περάσουμε
μὲ τὰ πόδια μς, τὸ ποτάμι πού περνᾶ κοντὰ στὸ Μοναστήρι.
Ἔτσι, ἔλεγαν, θὰ φανερωθῇ καὶ θὰ τὸ μάθουν κι' ὅλοι, πὼς ἔχει
παρηρησία κοντὰ στὸ Θεό μεγαλύτερη ἀπὸ τὴ δική μς.

Ἐπῆγανε λοιπὸν οἱ ἀδελφοὶ καὶ τὰ εἶπαν αὐτὰ στὸν ἅγιο Πα-
χώμιο. Κι' ἐκεῖνος ἀγανάκτησε καὶ τοὺς εἶπε — Ἀπορῶ, ἀδελφοί μου,
πὼς ὑπομονέψατε καὶ πὼς ἐδεχθήκατε νὰκούσετε τέτοιες φλυαρίες.
Δὲν καταλαβαίνετε, πὼς τέτοια ζητήματα εἶναι ὅλως διόλου ξένα
πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ; Καὶ πὼς δὲν ταιριάζουνε, ὄχι μονάχα σ'
ἐμᾶς τοὺς ἱερωμένους, ἀλλὰ καὶ σ' ἀνθρώπους κοσμικοὺς, πού εἶναι
πραγματικοὶ Χριστιανοί! Πῆτε μου, ἀδελφοί μου, ποῦ τὸ βρήκατε
γραμμένο, καὶ μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ ἐπιζητοῦμε καὶ νὰ κάνωμε τέτοια
πράγματα; Καὶ τί πράγμα μπορεῖ νὰ γίνῃ χειρότερο ἀπὸ τὴν ἀγνοιά

μας αυτή, ν' ἀφήσωμε δηλαδή τὴ θλίψη μας γιὰ τὶς ἀμαρτίες ποὺ σηκώνομε καὶ τὸ πῶς θ' ἀποφύγωμε τὸν αἰώνιό μας κολασμὸ καὶ νὰ παιδιαρίζωμε, μὲ τέτοιες ἀνοησίες;

Νὰ πᾶτε λοιπὸν νὰ τοὺς εἰπῆτε, πῶς ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Παχώμιος μᾶς εἶπεν αὐτό — «Ὁ ἀγώνας ὁ δικός μου καὶ κάθε μου σπουδὴ καὶ προσπάθεια δὲν ἀποβλέπει στὸ νὰ μπορῶ νὰ διαβαίνω μὲ τὰ πόδια μου ἓνα ποταμό, οὔτε νὰ πετῶ ἐπάνω ἀπὸ τὰ βουνά, ἢ νὰ διατάσσω τᾶγρια θηρία, ἀλλὰ νὰ συλλογίζωμαι νύκτα καὶ ἡμέρα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ξεπερνῶ, μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, τὶς διαβολικὲς πανουργίες ποὺ μᾶς ἐπρόσταξε νὰ πατοῦμε ἐπάνω σὲ φίδια καὶ σκορπιούς καὶ νὰ ἐξουθενώνομε τὸν ἐχθρό μας. Γιατί ἂν ὁ Κύριός μας μοῦ τὰ χαρίσῃ αὐτά, κι' ὅλα τὰ ἄλλα θὰ γίνουνε.

Ἄφοῦ λοιπὸν τοὺς εἶπεν αὐτά, ἐσυμβούλευε τοὺς ἀδελφούς, νὰ μὴ μεγαλοπιάνωνται ποτέ τους γιὰ τὰ κατορθώματά τους, μήτε νὰ ξιππάζωνται γιὰ τυχὸν ὀράματα ποὺ βλέπουνε μήτε καὶ νὰ λιποῦνε τὸ Θεὸ μὲ τέτοια αἰτήματα, γιατί οἱ μηχανές τοῦ ἐχθροῦ τῆς ψυχῆς μας εἶναι πολλές καὶ μεγάλες καὶ ὅλα αὐτά εἶναι γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ περιττὰ καὶ ἐπικίνδυνα. . .

Ἐπήγανε κάποτες στὸν Ἀββᾶ Λογγίνο κάποιον δαιμονισμένον· κι' αὐτὸς τοὺς εἶπε — Τί μοῦ τὸν ἐφέρατε; ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ σᾶς κάνω τίποτα... πηγαίνετε καλύτερα στὸν Ἀββᾶ Ζήνωνα.

Τὸν ἐπήγανε λοιπὸν, κι' ἄρχισεν ὁ Ἀββᾶς Ζήνων νὰ ξορκίζει καὶ νὰ ἐπιτιμᾷ τὸ ἀκάθαρτο δαιμόνιο γιὰ νὰ βγῆ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, κι' ἔλεγεν ἀτελείωτες εὐχές. Κι' ὁ δαίμονος ἐφώνασε καὶ εἶπε — Ἐχεις λοιπὸν τὴν ἰδέα, Ἀββᾶ Ζήωνα, ὅτι γιὰ σένα θὰ βγῶ; Μάθε πῶς ὁ Ἀββᾶς Λογγίνος τὴν στιγμὴν αὐτὴ στὸ κελλί του προσεύχεται γι' αὐτό, καὶ μοῦ κάνει ἐπίθεσι μεγάλη. Κι' ἐπειδὴ τρέμω καὶ φοβοῦμαι τὶς εὐχές του, βγαίνω. Ἐσένα ὁμως, οὔτε σὲ λογαριάζω διόλου...

Ἄλλοτες πάλιν ἐπῆγε στὸν Ἅγιο Λογγίνο μιὰ γυναῖκα, ποὺ ἔπασχε ἀπὸ καρκίνο κι' ἐζήτοῦσε, μὲ κάθε τρόπο, νὰ τὸν συναντήσῃ. Ἐμενε λοιπὸν τότες ὁ Ἅγιος στὸ Ἐννατο τῆς Ἀλεξάνδρειας. Συνέβηκε λοιπὸν νὰ βγῆ κάποια ἡμέραν ἀπὸ τὸ κελλί του καὶ νὰ μαζεῦῃ ξυλαρόκια κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιά, κι' ἐκεῖ τὸν συνάντησεν ἡ γυναῖκα καὶ τοῦ εἶπε — Ἀββᾶ μου, νᾶχω τὴν εὐχή σου, μήπως ξέρεις σὲ ποιοῦ μέρος μένει ὁ Ἀββᾶς Λογγίνος; γιατί δὲν τὸν ἤξερε στὴν ὄψη καθόλου, καὶ φυσικὰ δὲν τὸν ἐγνώρισε πῶς εἶναι αὐτός.

Κι' ἐκεῖνος τῆς εἶπε — Τί ζητᾶς ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἀγριάνθρωπον; Μὴν πᾶς καθόλου νὰ τὸν ἰδῆς, γιατί εἶναι βάρβαρος. Τί ἔχεις; Τί

Ζήτημα αισθητικῆς καὶ οὐσίας

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἐνα ἀπὸ τὰ δείγματα τοῦ ὅτι οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες δὲν σκέπτονται καὶ δὲν αἰσθάνονται ὅλοι ὅπως οἱ πατέρες τους, τοῦ ὅτι ἓνα μέρος τοῦ λαοῦ μας εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν κοίτη τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως, βρίσκεται στὸ φαινόμενο τῆς μουσικῆς ἀναρχίας, ἡ ὁποία ὑπάρχει στὴ λατρεία μας. Ἡ μόνη ἀληθινὴ μουσικὴ τῆς ὀρθοδόξου λατρείας, ἡ λεγομένη βυζαντινὴ, δὲν ἀπαντᾷ σὲ ὅλους τοὺς ναοὺς, ὅπως θὰ ἔπρεπε, ἀλλὰ σὲ πολλοὺς ἔχει ἀντικατασταθῆ ἀπὸ μιὰ ἄλλη, ποὺ κατὰ διαφόρους βαθμοὺς συγγενεὺει μὲ τὴν εὐρωπαϊκὴν, τὴν κοσμικὴν μουσικὴν.

Τὸ φαινόμενο εἶναι αὐτόχροημα ἀξιοθρήνητο. Ἐχει τραγικὸ χαρακτήρα. Συνοφασμένο μὲ ἄλλα τῆς ἴδιας τάξεως, ὅπως ἐκεῖνα ποὺ σημειώνονται στὴν ἀγιογραφία, στὴ ναοδομικὴ, στὸ κήρυγμα, μαρτυρεῖ πνευματικὸ ξεπεσμό. Στὴ θρησκεία, ὅπως καὶ σὲ ὅλες τὶς φανερώσεις τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἡ οὐσία εἶναι πάντα ἀνάλογη μὲ τὴ μορφή. Ὅταν ἡ μορφή εἶναι χαλασμένη, αὐτὸ σημαίνει ὅτι κί ἡ οὐσία ἔχει φθαρῆ.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μας μουσικὴ, ποὺ διαμορφώθηκε στὸ κύλισμα τῶν αἰώνων, ἔχοντας τὴν πηγὴ τῆς στὸ ἀρχαῖο μέλος, εἶναι πνευματικὸ κατασκεύασμα, ἔχει κατανυκτικὸ χαρακτήρα, δὲν εἶναι ἔργο μονάχα αισθητικῆς σημασίας. Ἀποτελεῖ ἓνα ἡχητικὸ ἀπαύγασμα τοῦ ὀρθοδόξου βιώματος, μὲ ἀνάλογα γνωρίσματα ποὺ ἀπαντᾶμε στὴν ὑμνωδία, στὴν εἰκονογραφία, στὴν ἀρχιτεκτονικὴ, σὲ ὅλο τὸ λειτουργικὸ περιεχόμενο καὶ περιβάλλον τῆς Ἐκκλησίας μας. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο, εἶναι ἡ μόνη μουσικὴ, ποὺ ἔχει θέσι στὴν ὀρθόδοξο λατρεία, γιατί κάθε παραλλαγή, κάθε καινοτομία προδίνει, καταστρέφει αὐτὴ τὴ λατρεία. Ἄν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀντικατασταθῆ τὸ θυμίαμα μὲ κοσμικὰ ἀρώματα στοὺς τόπους αὐτῆς τῆς λατρείας,

τὸν θέλεις; Κί αὐτὴ τοῦδειξε τὸ ἀρρωστημένο της μέρος. Κί αὐτὸς ἐσφράγισε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ ἁγίου Σταυροῦ, καὶ τὴν ἄφησε νὰ φύγη, λέγοντάς της — Πήγαινε στὸ καλὸ, κί ὁ Θεὸς θὰ σὲ κἀνὴ καλὰ. Ὁ Λογγίνος δὲν μπορεῖ νὰ σοῦ κἀνὴ τίποτα.

Ἐφυγε λοιπὸν ἡ γυναῖκα, γιατί τὴν ἔπεισαν τὰ λόγια τοῦ Γέροντα, κί ἐγίνηκε σὲ λίγο καλὰ. Διηγήθηκε λοιπὸν κατόπιν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ σὲ πολλοὺς, καὶ ἀπὸ τὰ σημάδια ποὺ ἔλεγε γιὰ τὸ Γέροντα, ἐκατάλαβαν, πὼς αὐτὸς ἦτανε ὁ Λογγίνος...

Ἐπίδοσι ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

ἄλλο τόσο εἶναι ἀκατανόητο νὰ ἀκούεται μουσική κοσμικοῦ χαρακτῆρος, ὅπως εἶναι ἡ δυτική, ἀντὶ τῆς ἀπόλυτα ἱεροπρεποῦς βυζαντινῆς.

Φωτισμένοι ἄνθρωποι, ἀπὸ τὶς τάξεις τῆς ποιμανούσης καὶ διδασκούσης Ἐκκλησίας μας, γράφουν καὶ μιλοῦν συχνὰ γιὰ τὴν ἀνάγκη νὰ ἐξοβελισθῇ τὸ στοιχεῖο τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς ἀπὸ τοὺς ναοὺς τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος κι' ὀλοένα γίνεται πιὸ συνειδητὴ αὕτῃ ἡ ἀνάγκη. Δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι πολὺ κοντὰ ἡ ἡμέρα, πού θὰ καταργηθοῦν ὅσες χορωδίες ψάλλουν ἀπὸ τὸ πεντάγραμμο καὶ θὰ ἐπικρατήσῃ ἀπ' ἄκρου σὲ ἄκρο τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τὸ βυζαντινὸ μέλος. Μπήκαμε ἤδη σὲ μιὰ περίοδο προοιούσης ἀνανήψεως ὡς πρὸς τὴν ἀξία τῆς παραδόσεως καὶ δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἀνάνηψις αὕτῃ θὰ καρποφορήσῃ πλοῦσια κι' ἡ Ἐκκλησία μας θὰ ξαναβρῇ τὸν καθαρὸ ἑαυτό της.

Ἡ ὀρθόδοξος μουσική εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ πολυτίμους, ἀλλὰ καὶ τοὺς πιὸ προσιτοὺς θησαυροὺς τῆς παραδόσεώς μας. Ἄν γίνη μιὰ συστηματικὴ καλλιέργεια τῶν διανοιῶν καὶ τῶν καρδιῶν ἀπέναντί του, ὁ λαὸς μας ὀλόκληρος θὰ ἀγκαλιάσῃ αὐτὸν τὸν θησαυρό, πού εἶναι κάτι βγαλμένο ἀπὸ τὴ θεία χάρι κι' ἀπὸ τὴν ψυχὴ μας. Καὶ θὰ νοιώθουν τότε ὅλοι, εἴτε συνειδητὰ εἴτε ἀπλῶς ὑποσυνείδητα—δὲν ἔχει σημασία—ὅτι κι' ἀπὸ αἰσθητικὴ ἄποψι αὕτῃ ἡ μουσική εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ τὴν δυτική, ὅπως ἀνώτερος εἶναι ὁ Παρθενῶν ἢ ἡ Ἁγία Σοφία ἀπὸ τοὺς ναοὺς τῆς Ἀναγεννήσεως ἢ τοῦ μπαρόκ.

Ὁ Σαὶν Σάνς, ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους συνθέτες τοῦ νεωτέρου κόσμου, βρέθηκε κάποτε στὸ Κάιρο, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ παιχθῇ ἡ γνωστὴ ὄπερά του «Σαμψὼν καὶ Δαλιδᾶ». Ἐνα ἀπόγευμα, λοιπόν, μπῆκε τυχαῖα στὸν ἐκεῖ ἑλληνικὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, κατὰ τὸν Ἑσπερινό, κι' ἄκουσε τὸ «Κύριε, ἐκέκραξα...». Ἦταν ἡ πρώτη φορά, πού αὐτός, ἓνας δυτικός, ἐρχόταν σ' ἐπαφὴ μὲ τὴ βυζαντινὴ μουσική. Μὲ τὴν κατάρτισι πού εἶχε καὶ μὲ τὸ ἰδιοφυῆς αἰσθητηρίό του, ἀντελήφθη μονομιᾶς τὴν ἀσύγκριτη ἀξία τοῦ κομματιοῦ ἐκείνου καὶ γυρίζοντας στοὺς γύρω του εἶπε αὐθόρμητα:

— Θὰ θυσίαζα εὐχαρίστως ὅλα μου τὰ ἔργα, ἂν ἐπρόκειτο νὰ εἶχα συνθέσει ἐγὼ αὐτὸ τὸ κομμάτι.

Ἄς μὴ θεωρηθῇ ἀπομονωμένο τὸ παράδειγμα τοῦ Σαὶν Σάνς. Συμβαίνει μὲ τὴ βυζαντινὴ μουσική ὅ,τι καὶ γενικώτερα μὲ ὅλους τοὺς πνευματικοὺς καὶ καλλιτεχνικοὺς θησαυροὺς τοῦ Βυζαντίου. Οἱ ξένοι ἀνακαλύπτουν καὶ θαυμάζουν τὸ θεανδρικό βάθος καὶ τὴν ἄχραντη καλλονὴ αὐτῶν τῶν θησαυρῶν, ἐνῶ πολλοὶ ἀπὸ μᾶς τοὺς Ἕλληνας, πού εἶναι δικοὶ μας, ἢ ἴδια ἢ ζωὴ μας, οὔτε ὑποπτευόμαστε τὴν ἀξία τους. Ἀπεναντίας, σπεύδουμε νὰ μιμηθοῦμε καθετῆ

τὸ δυτικόν, σὰν καὶ νὰ μὴν εἶμαστε ὁ λαὸς μὲ τὴν εὐγενέστερη καὶ πλουσιώτερη παράδοσι τοῦ κόσμου, ἀλλὰ μιὰ φυλὴ χωρὶς παρελθόν.

Ἄλλὰ, ὅπως εἶπαμε, αὐτὴ ἡ θλιβερὴ κατάστασις δὲν πρέπει νὰ ἀτεισιθῆ ἀπαισιόδοξα. Ὅλα τὰ σημεῖα δείχνουν, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία μπαίνει οὐδὲ καινούργιες ἡμέρες, ὅτι ξαναθίξει τὸ παλιὸ μεγαλεῖο τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἄς ἐργασθοῦμε ὅλοι μὲ φλογερὸ ζῆλο πρὸς τὴν κατεύθυνσι αὐτῆ.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κύριον Καρακατσάνην Κων. Δημητσάναν. Ἀλλαγὴ διευθεύσεώς σας ἐγένετο. Αἶδεσ. Ἀπόστολον Γερονικολόν. Βόλον ἢ διευθυνσίς σας διωρθώθη. Αἶδεσ. Στέφανον Ἀναγνωστόπουλον. Εὐσομον Θεσσαλονίκης. Ἐνεγράφητε καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ τεύχη ἀπὸ 1-1-62. Δυστυχῶς περὶ τῆς χειροτονίας σας οὐδεὶς μέχρι σήμερον μᾶς εἰδοποίησεν. Αἶδεσ. Βασίλειον Καρράν. Μαυραναῖοι Γρεβενῶν ἐνεγράφητε καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ τεύχη ἀπὸ 1-1-62. Δυστυχῶς νῦν τὸ πρῶτον ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας εἰδοποιούμεθα περὶ τῆς χειροτονίας σας. Αἶδεσ. Χρήστον Μπάκαν. Ἅγιον Γεώργιον Νηλείας Βόλου. Δυστυχῶς νῦν τὸ πρῶτον εἰδοποιήθημεν περὶ τῆς χειροτονίας σας ἐνεγράφητε ἤδη καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ τεύχη ἀπὸ 1-1-62. Αἶδεσ. Δημήτριον Κούρτογλου. Καπνόφυτον Σιδροκάστρου. Ἐνεγράφητε καὶ ἀπεστάλησαν τὰ τεύχη ἀπὸ 1-1-62. Αἶδεσ. Ἄγγελον Παπουτσην Λαγκαδᾶ. Ἐνεγράφητε εἰς ἀμφοτέρα τὰ περιοδικὰ καὶ ἐστάλησαν ὑμῖν τὰ τεύχη ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου ἐξ. Αἶδεσ. Κλεάνθην Φωτιάδην. Ἀνατολικὴν Ν. Κοζάνης. Ζητηθέντα τεύχη σᾶς ἀπεστάλησαν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσοστόμου, Ἡ ἅγια καὶ μεγάλη ἡμέρα τῶν ἐλευθερίων τῆς Θεσσαλονίκης. — **Γ. Σουρῆ,** Ὀπτασία. — **Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου,** Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Αἱ παράλογοι ἀξιώσεις καὶ αἱ πλάναι τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. — **Πρεσβυτέρου Πλάτωνος Μείμαρακη,** Ἡ συμπεριφορὰ τοῦ ἱερέως εἰς τὴν κοινωνίαν. — **Ἀρχιμ. Προκ. Παπαθεοδώρου,** Πλεότερον καὶ καθαρώτερον φῶς στὴ νεολαίαν μας. — «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος δεύτερον. Ἐπιστάσις καὶ διδάγματα ψυχωφελῆ καὶ σωτηριώδη ἀπὸ τὴν Ἐξοδο, ὑπὸ **Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρως,** (Ἀπόδοσις **Θεοδ. Σπεράντσα**). — **Βασ. Ἡλιάδη,** Ἡ συμβολὴ τοῦ κλήρου εἰς τὸν ἄγωνα. Προητόμασε τὴν ἐλευθερίαν τῆς Μακεδονίας. Ἀρχιερεῖς καὶ ἐφημεριακὸς κλῆρος διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Θυσίαι καὶ ὀλοκαυτώματα ἡρωϊκῶν κληρικῶν. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετεινὸν ἢ «Συναγωγὴν ἡθικῶν διδασκαλιῶν». Ἀπόδοσις **Ἀνθίμου Θεολογίτη.** — **Βασ. Μουστάκη,** Ἡ ὀρθόδοξος λειτουργικὴ μουσική. — Ἀλληλογραφία.